

DVE STRANKI, DVA KANDIDATA, EN PROGRAM

Konec svobode za delavske sloje v Evropi

PRIDOBITVE SKOZI DESETLETJA BORBE UNICENE. — 77 MILIJONOV DELAVCEV POD HITLERJEM. — VERA V ZGRADITEV NOVE DEMOKRACIJE IN SOCIALIZMA

Ko je pred 18. leti v Italiji zavladal fašizem in zadušil delavsko gibanje s terorjem in v krvi, ni nihče verjel, da bo slična usoda zadela proletariat vse Evrope.

Ko se je pričela Hitlerjeva stranka v Nemčiji naglo jačati, so nemški socialisti in liberalci še zmerom s prepričanjem trdili, da nacija ne bodo zmogli, kajti Nemčija ni Italija. Motili so se.

Usoden poraz

Z dopustitvijo zmage fašizma v Španiji je evropska demokracija napravila usodno zmotno in jo nato ponovila še z monakovskim mirom. Vojni se vzle temu ni mogla oteti, niti se ni pripravila nanjo.

Tako je končno padla v spopadu s Hitlerjem še Francija in s tem je nastal tudi konec svobodnega delavskega gibanja na evropskem kontinentu. Ima ga samo še Anglija.

Socialne pridobitve in svobodščine, katere si je delavstvo pridobilo skozi desetletja borbe, so bile uničene preko noči.

Nova francoska vlada je razveljavila vse pravice delavcev in jim kratkoma sporočila, da bodo odslej delali po ukazih, proti katerim ne bo ugovora. Dolgost delavnika bo določala vlada. Enako tudi mezdno. Uvedla bo prisilna dela, pri katerih ne dobi delavec drugega kakor hrano, in še tista je pičila.

Delavski tisk uničen

V Franciji je bilo ljudstvo navajeno svobodnega tiska. Ta je uničen. Sijajne socialistične ustanove, s svojimi časopisi, revijami in knjigami, so sedaj stvar prošlosti, kakor v Italiji, Nemčiji in Španiji.

Sedaj sme ljudstvo čitati edino kar mu dovolji vlada, poslušati samo njeno propagando in se ravnati po njenih navodilih v vseh svojih opravkih.

A kakor v drugih fašističnih deželah, je to tudi v Franciji šele začetek, kajti prava disciplina, spremljana s terorjem, pride polagoma.

V TEJ IN V PRIHODNJI ŠTEVILKI

Iz te številke je nadaljevanje referatov s prošlega zbora izpuščeno zaradi spisov, ki se deloma ali pa popolnoma nanašajo na vprašanje preuredbe JSZ, ali pa kritično razpravljajo o načrtu, ki ga je sprejel XII. zbor. Ti spisi so na 2., 3. in 5. strani. V prihodnji bo referat Matt Petrovicha in nadaljevanje razprave. Komentarje volilne kampanje, strank in kandidata je na 1. strani. Dalje je na nji članek o združenju evropskega delavstva pod fašizem, o nadaljnjih pričanih bivših komunistov pred Diesovo komisijo, na 2. strani je zanimiv "predlog" za ustanovitev "Nove Slovenije", ki prihaja iz Argentine, na 3. strani so novice iz našega gibanja, na 4. komentarji in dopisi, in na 5. med drugim M. Kus-Nikolajeva filozofska razprava.

FRANCOZI V JETNIŠNICI

Francija je sedaj popolnoma Hitlerjeva kletka. Gornja slika predstavlja spremembo oblasti izpod prejšnje francoske republikanske vlade v Hitlerjev režim. Ljudstvo Francije se je mukoma privadilo resnice, da je poraženo in izročeno fašizmu.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Unija prevoznikov (AFL) v New Yorku je bila obsojena plačati \$10,000 odškodnine družbi, pri kateri je oklicala enodnevno stavko in s tem kršila pogodbo. Tak odlok proti uniji je izrekel posredovalec v sporih med njo in družbo. Na sodiščih se je že večkrat dogodilo, da je bila unija obsojena plačati družbi odškodnino. Toda v posredovanjih brez sodišča je to prvi slučaj. Unija mora odškodnino plačati do 15. avgusta.

Tri baltične dežele (Estonija, Litvinska in Latvija) niso s svojim sklepom za pridruženje k Sovjetski Uniji storile nič nepričakovane. Kajti čim je vlada v Moskvi po svojem paktu z Nemčijo lanskega avgusta zahtevala od njih koncesijo za sovjetska vojna oporišča v njihovih mestih in lukah, je bilo jasno, da je bil to le njen začetni korak. Sledile so nadaljne zahteve in končno je v manj kot enem letu izvršila osvojevalno operacijo brez vojne.

Henry C. Warner, čigar titel je "grand exalted ruler of the Elks", je na konvenciji v Houstonu, Tex., dejal, da ako bi imel moč, bi deportiral vse fašiste, nacije in komuniste in poleg teh še vse tiste tujce, ki so v tej deželi pet let in več in še niso vprašani za naturaliziranje. Ker je težko pri vsakem točno ugotoviti, kdo je fašist, naci ali komunist, bi bilo treba mnogo ladij, predno bi vse odpeljali. Prav enostavno pa bo po 1. septembru, ko se prične registra-

cija, poiskati nedržavljanke. Ampak deportacije se ni treba bati nikomur, ki se ravna po zakonih te dežele.

Nasilna sprememba vlade pomeni vselej tudi val samomorov. Tako se je dogodilo tudi v Franciji. Med drugimi si je vzela življenje slovišči francoski zdravnik Thierry Martel. Ker se mu ni posrečilo pobegniti iz Pariza, si je ubrizgal strihlnina, na listek pa napisal, da je izvršil ta čin rajše kot pa da bi bil prisiljen služiti nacijem, ki so sedaj gospodarji v Parizu.

Manuel Quezon priporoča novo obliko demokracije, v kateri bo dovoljena samo ena stranka in civilne svobodščine okrnjene. V predavanju pred dijaki filipinske univerze v Manili je dejal, da je demokracija najboljša vladna forma na svetu, toda iz nje je treba iztrgati hibe, ki ovirajo kooperacijo. Ta hiba je po njegovem mnenju množica strank. Potemtakem so diktatorji v totalitarnih državah v pravem, ki zatrjujejo, da je njihova oblika vlade "višek demokracije". V demokraciji so hibe, posebno valed njenega ekonomskega sistema, toda diktatorji jih niso iztrebili, pač pa zatrli ljudsko svobodo.

V Besarabiji je bilo nekaj samostanskih veleposestev. Njihovo zemljo je sovjetska administracija razdelila kmetom, kakor se glasi poročilo iz Moskve, dasi bi bilo boljše, če bi jih spremenila v kolektivne (Nadaljevanje na 2. strani.)

Ali sta Sov. Unija in Nemčija še v "popolnem sporazumu?"

Adolf Hitler je v svojem govoru pred rajstvom 19. julija izjavil, da vlada med Nemčijo in Rusijo popolno soglasje. To pomeni, kakor so poročali iz Berlina že prej, da Rusija vrši svojo politiko v baltičskih deželah, v Besarabiji, v Romuniji itd., s pristankom nemške vlade.

Do dne 21. julija v Moskvi še niso komentirali, kaj mislijo o omenjeni Hitlerjevi izjavi glede prijateljstva z Rusijo, niti ni sovjetsko časopisje poročalo o njegovem govoru, ki je bil pred vsem grožnja Angliji, da jo razbije s silo, ako se mu mirno ne poda.

Na drugi strani angleški viri poročajo, da med Berlinom in Moskvo ni samo soglasje, ampak veliko nezaupnosti med njima. Vendar pa poučeni krogi v Londonu trdijo, da med Rusijo in Nemčijo ne pride še tako kmalu do konflikta.

DAN SNPJ V OHIU

V nedeljo 28. julija se vrši na izletnem prostoru clevelandске federacije na Heath in Chardon Rd. (Route 6) ohijski dan SNPJ. Sodelujejo vse jednotine federacije v Ohiu in mnoga posamezna društva. (Za podrobna pojasnila glejte oglas v tej številki.)

Kruegerjeva tura uspešna

V Callu poročajo, da je bila tura socialističnega podpredsedniškega kandidata M. C. Kruegerja v zapadnih državah uspešna. Govoril je na sejah unij in drugih organizacij ter na kampanjskih shodih v Californiji, Oregonu, Washingtonu, Colorado in nazaj grede v različnih drugih krajih. Povsod je naglašal pravilnost stalščice socialistične stranke o vojni, kakor ga je sprejela njena konvencija aprila t. l., in poudarjal, da le socialistični ekonomski program nudi pameten, ljudstvu koristen izhod iz sedanjih razmer.

Za veliko mornarico

Predsednik Roosevelt je 20. julija podpisal kongresni sklep, ki določa nadaljne štiri milijarde dolarjev za gradnjo ameriške mornarice. Namen je, da si Zed. države zgrade dve mogočni vojni flotili, eno na Pacifiku, drugo na Atlantiku, ki bosta večji kakor pa vojne mornarice Japonske, Italije, Nemčije in Rusije skupaj. Skupno bo ameriška vojna mornarica imela po tem načrtu nad 700 ladij.

Edino "načelno vprašanje" je "tretji termin"

VEČINA VODITELJEV UNIJ CIO IN AFL PRI DEMOKRATIH. — NORMAN THOMAS IN NJEGOV DRUG MAYNARD C. KRUEGER V NAPORIH ZA MESTO NA GLASOVNICI

"Polka je ukazana, tla so namazana", pravi pesem. Ameriška volilna kampanja, ki se pojavja vsako četrto leto, je v teku.

Dve stranki, en "program"

V totalitarnih državah je dovoljena samo ena stranka: v naši jih je lahko kolikor hočemo, namreč, ako moremo dati strankam še kaj drugega kakor zgolj ime. Ker tega ne zmoremo, sta tu le dve veliki stranki, toda v programu brez bistvene razlike. Vendar pa je radi nju vse ljudstvo do kraja vzrujeno in tako bo trajalo prav do volilnega dne v prihodnjem novembru.

Sezona obljub

Obe obljubujeta vse mogoče in tudi nemogoče. Demokrati se hvalijo, kako so oteli farmarje, dali brezposelnim kruha in obvarovali banke ter vse ameriški gospodarski sistem.

Republikanci odgovarjajo, da je kriza še zmerom tu — seveda vale krivdo na demokrate — in obljubujeta raj trgovcem in industrijalcem, če bo Wendell L. Willkie izvoljen. Vse, kar potrebujemo, je torej le spremembo osebe v Beli hiši, pa bo spet "prosperiteta".

"Tretji termin"

Kandidat republikanske stranke Wendell L. Willkie ni še nikoli imel političnega urada. Bil je do nominiranja korporacijski pravnik in v uradih Wall Streeta smatran za zelo sposobnega v svojem poslu. Njegova plača je znašala okrog \$100,000 na leto.

Demokratje so na prošli konvenciji minuli teden nominirali sedanjega predsednika Roosevelta, torej sedaj v tretji in s tem "prelomili" staro tradicijo ali nepisano postavbo, ki je proti tretjemu terminu.

Vzrok je, ker je Roosevelt med demokrati priljubljen in pa so mnogi njegovi politiki uverjeni, da edino on more zma-

gati v boju z republikancem Willkiejem.

Prelom tradicije, ki prepoveduje "tretji termin", republikanci in svoji kampanji pridno uporabljajo, pa tudi mnogi demokrati izjavljajo, da Roosevelta ne bodo podpirali, ker so nasprotni "tretjemu terminu". Toda to jim je le pretveza. Oni so zoper Roosevelta v vsakem slučaju.

Oboroževanje in vnanja politika

Obe stranki imata takozvano platformo ali program. Razlika med njima je zgolj v besedilu. Obe obljubujeta gospodarsko gotovost farmarjem, trgovcem in industrijalcem, obe sta za ščitjenje delavcev, obe za oboroževanje toda proti umešanju v evropsko vojno. Obe sta za podpiranje demokratičnih držav v vojni s Hitlerjem, v tem slučaju Anglije, ker je Francija že predimšana in pod novo vlado udinjana Hitlerju.

V svojih platformah obe obljubljata varovati ameriške ustanove in tradicije, demokracijo in civilne svobodščine. Obe sta za ohranitev sedanjega gospodarskega sistema. Razlika med tema dvema strankama je torej v osebah.

Unije za Roosevelta

Dali ima Willkie kaj socialnega čuta, to je, razumevanja za ljudske potrebe, ni znano. Republikanci ga v svoji kampanji povečujejo v človeka, ki se je povzpela naprej s težkim delom. Pravijo, da ker je delal v industriji in na farmah, razume potrebe delavcev in farmarjev, dočim izhaja Roosevelt iz bogate družine in ne ve, kaj je borba za obstanek.

Velika večina unijskih voditeljev ne verjame kampanjskim argumentom republikanske stranke, pač pa so že nad leto dni pomagali v agitaciji, da se Roosevelta nominira v (Nadaljevanje na 4. strani.)

Gradiva več kot za 8 strani vsak teden

Vzdrževati glasilo na šestih straneh je za socialistično organizacijo v tej deželi težka naloga. Naše gibanje jo zmaguje že 35 let.

Malo je delavskih političnih listov, ki bi se mogli ponašati s tolikšnim uspehom.

Vendar pa imamo težave. Finančno breme je najtežje. In druga je, da je Proletarec vzlic svojih 6. straneh premajhen za potrebe JSZ in Prosvetne matice, katerima služi za glasilo. Urejevan bi bil lahko veliko bolj pestro, če bi izhajal na 8. straneh. A moramo biti zadovoljni, da ga je na 6. mogoče vzdrževati.

Ker je prošli zbor vprašanje reorganizacije JSZ dal v končno odločitev na podlagi od zbora sprejetega načrta članstvu, bo vzelo mnogo kolon prostora tudi za nadaljevanje razprave. Ko bo končano, upamo, da bomo ta prostor in čas porabili za delo, ki ga načrt označuje za potrebno in važno v korist našega članstva.

Špijoni in provokatorji pod masko komunizma

Najzalognejše poglavje v ameriški komunistični stranki so njeni prejšnji voditelji, ki se pred Diesovo komisijo kosajo v razlaganju njenih aktivnosti, opisujejo njene virove dohodkov, načrte in stavkah in njene izdatke.

Mnogo smo jih navedli v prejšnjih poročilih in poudarili, da komunistična stranka plačuje na vodilnih mestih tudi take voditelje in organizatorje, ki so v resnici agenti provokatorji in valed tega zaeno v službi reakcije.

Eden bivših komunističnih voditeljev je John L. Leech iz Oregona. V komunistični stranki je imel važne službe v Californiji. Ta Leech je dne 16. julija Diesovi komisiji pravil, da komunisti s pomočjo svojih članov in pristaev v unijah lahko paralizirajo v nekaj urah vse transportacijski sistem na zapadu.

Komunisti so proti oboroževanju te dežele je dejal, kar so na svoji letošnji konvenciji izjavili v posebni resoluciji in poudarjali geslo, da se ne sme izdati niti enega dolarja za militarizem. Opisoval je kongresnikom tajne komunistične sestanke, na katerih razmotrivajo, kako pripraviti na obrambo sabotirati, kadar bi se komunistični strategji odločili za tak korak.

Zelo so se kongresniki in reporterji čudili, ko jim je Leech

dejal, da je 42 znanih filmskih igralcev in igralk med stalnimi podporniki komunistične stranke. Prispevajo ji redno od \$1,200 do \$1,500 na mesec in vrh tega plačujejo še izredne asessente in prispevajo v razne sklade komunističnih organizacij. Navedel jim je imena vseh teh igralcev in "producerjev". Izmed slednjih je eden na zaupnem sestanku z Browderjem in drugimi vodilnimi komunisti prispeval kom. stranki v Californiji \$500, je dejal ta bivši Browderjev služabnik. V kampanjski sklad so komunisti leta 1936 zbrali med igralci v Hollywoodu več tisoč dolarjev.

Naravno, da s temi pričanju škodujejo svoji stranki in so ustvarili situacijo, v kateri so vse komuniste izpostavili silkanam in preganjanju, pa če so česa krivi ali ne. Kajti nobena vlada ne bo dopustila organizirane sabotažne akcije. Da-li so jih komunisti v resnici pripravljali, ali pa so se porodile le v glavah "revolucionarnih" pustolovcev ter provokatorjev v službi sovražnikov unij, se bo enkrat točno dognalo. Sedaj vemo le, da o takih naklepih pod okriljem komunistične stranke resnično razpravljajo in potem to pojasnjujejo na dolgo in široko Diesovi komisiji. Browder ima svoje tovariše pač slabo "disciplinirane".

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vai rokopijsi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Vatikan spreminja svojo politiko po vetru

Vatikan je pred nekaj meseci uravnaval svojo politiko s stališča ugajanja Franciji, Angliji in Zed. državam. Papež je tedaj še smatral, da bosta Francija in Anglija zmagali, in da Italija ostane nevtralna. Roosevelt je poslal v Vatikan svojega osebnega poslanika, da skuša pridobiti papeža za nadaljevanje mirovne politike in njegove simpatije za demokratične dežele. Mussolini je to nekaj časa molče opazoval, nato pa dal svojim pomočnikom namig, da je treba papeža pripraviti k pameti. Njegov list Osservatore Romano piše o zaveznikih preprijazno, jim je dejal duče, torej naj cerkev izve, da fašistična Italija tega ne odobrava. Tako so pred nekaj tedni nastale po vsi Italiji demonstracije proti papeževemu dnevniku, ki je nemudoma za popadel, kaj pričakuje Mussolini od njega. Urednika, ki je bil naklonjen zaveznikom in Rooseveltu, je odslovil, poročila o vojni pa prikrojil tako, da so enaka kakor v drugih italijanskih listih.

Ko je Italija napovedala vojno, je postal Vatikan "nevtralen", toda duhovščina v Italiji je izrekla vladni svojo popolno udanost in podporo.

Nemška zmaga v Franciji je papežu dala misliti, da je stavil bržko ne na napačne karte. To "zmoto" je popravil s člankom v omenjenem vatikanskem glasilu, v katerem je pozdravil novo francosko vlado in njen sklep preurediti Francijo po fašističnem vzoru.

To spremembo vatikanske politike v prid totalitarnih režimov so toplo pozdravili vsi italijanski listi in tudi nemški, kakor je poročala dne 18. julija iz Rima ameriška časopisna agencija Associated Press.

Tisti, ki so verjeli, da je sedanjí papež prijatelj demokracije in nasprotnik fašizma, so morda nad njim razočarani. Saj so ga pred dobrim letom tudi komunisti hvalili za prijatelja demokracije, četudi je ves čas civilne vojne v Španiji pomagal generalu Francu in po porazu španske republike pa blagoslovil fašistični režim.

V Franciji se papež nadeja ojačanja klerikalizma, ki je pred desetletji po porazu reakcije izgubil na vplivu. Sedaj, ko so reakcionarni elementi spet na vrhu in so začeli hoditi tudi ministri k maši, pričakuje papež, da se bo Francija tudi versko prepodobila in cerkvi vrnila nekdanji vpliv ter bogastva. Kajti fašizem in katoliška cerkev sta si tako sorodna, da lahko sodelujeta roka v roki.

Kitajska izgublja prijatelje

Tri leta se Kitajska bori z japonsko armado. Nad milijon Kitajcev je padlo v tej vojni. Japonska je sicer pričakovala hitrega konca, kajti kako naj se slabo oborožena kitajska armada upira japonski, ki je ena najmodernejših na svetu!

A se ji vendar upira in prizadeva Japoncem občutne izgube. Pomagale so ji z materialom in s posojili Anglija, Francija, Nizozemska, Zed. države in Rusija. Toda ko je v Evropi nastala vojna, je Japonska začela izzivati Anglijo, vedoč, da dokler bo zaposlena s Hitlerjem, ne more iti v oborožen konflikt tudi z mikadovim cesarstvom. Vendar pa je Kitajska s pomočjo Anglije in deloma ostalih omenjenih dežel bila še vedno zalagana z municijo. S porazom Francije in Nizozemske je odpadla njuna pomoč. Nato se je japonskemu pritisku udala še Anglija ter zaprla pot skozi Burmo, po kateri si je Kitajska dobivala največ potrebščin. Sedaj ji ostane le še Rusija, o kateri pa se tudi ne ve, do kdaj in koliko ji bo še pošiljala orožje in drugo blago. Kitajci so vesled tega nad svojimi prijatelji zelo razočarani, kajti njihova vojna z Japonci ni samo vojna za njihovo svobodo nego je enako v korist Zed. držav, Anglije in Rusije.

Ako bo Kitajska premagana, bo s tem tudi konec angleškega in ameriškega vpliva na Kitajskem. Namesto evropskega bo nad njo zagospodaril japonski imperializem in ob enem dobil svobodne roke za svoj obračun z Rusijo, kajti japonski militaristi trdijo, da je vojna z njo neizogibna.

Napačno izbran sovražnik

Hitlerjev propagandni minister pravi, da glavni sovražnik, ki ga je treba poraziti, je "mednarodni židovski kapitalizem". Predno je Hitler prišel na vlado, je trdil, da je "glavni" sovražnik Nemčije in vsega človeštva le židovski marksizem.

V Nemčiji sta oba poražena, pa se ji vendar čezdalej slabše rodi.

Demokracija na jeziku in v praksi

So med drugimi tudi taki ljudje, ki imajo demokracijo vedno na jeziku, toda kadar bi se morali ravnati po nji, pa dih tatarsko urivajo svojo mnenja, neglede kako so kvarna in proti volji večine.

NEVAREN POKLIC

Novinarji, ki so na frontah, da seznanjajo čitatelje s svojimi poročili (kajti vladna so skrajno pristranska), so prav tako v smrtni nevarnosti, kakor vojaki. V sedanjí vojni jih je bilo precej ubitih na Finskem, Poljskem, Norveškem, v Franciji, na Kitajskem in kjerkoli drugje so bile "fronte". Na gornji sliki je poročevalec čikaških Daily News Richard Maurer, ki je bil nedavno težko ranjen v napadu italijanskih letalcev na angleške postojanke v Egiptu.

"ČUDOVIT RAJ IN VEČNA POMLAD" V "NOVI SLOVENIJI"

Slovenski zemljiščni agenti in prodajalci delnic v Zed. državah so do pred par desetletji obljubovali rojakom osvoboditev izpod kapitalizma in izpod meznega suženjstva, po pogojem, da si kupijo farmo, ali pa delnice zlatih rudnikov. Nekateri podjetni rojaki pa so ustanovili "Proletarian Diamond Oil" kompanijo, da se s pomočjo nje iznebe nevarne zemlje, ki so si jo kupili za farme na preriji v Texasu in kmalu uvideli, da bi morali na tisti pušavci umreti gladi.

Sedaj so delniški takih in še večjih obetani naši rojaki v Južni Ameriki.

V Slovenskem Listu v Buenos Airesu z dne 21. junija ponuja nekdo "Novo Slovenijo v okraju, kjer kraljuje večna pomlad". Kupi si jo lahko vsakdo, ki je pripravljen plačati zanjo tisoč argentinskih dolarjev. Sicer je zelo daleč od železnice in brez cestne zveze. Zato agent v naprej pove, da je ta "raj" je za one, ki "ne potrebujejo ugodnosti velikih mest" in ki žele živeti "v miru in blagostanju" (četudi priznava, da je tam divjačina in kač in izoblija. In pa "ki imajo pionirski duh in zadostna sredstva". Rad bi dobil vsaj sto takih družin. Lani jih je šel iskati med Slovence na Primorsko in v Jugoslavijo. Toda nastala je vojna in obe vladi tam čez sta odrekli vize onim, ki so se prijavili za na pot v daljni "raj". Le agent se je vrnil in se nato fotil dobiti sto takih družin, "ki jim ni za mestni komfort", med slovenskimi naseljenci v Južni Ameriki. Pri tem mu pomaga neki slovenski salezijanski duhovnik. V omenjenem listu v Buenos Airesu svoj "raj" tako le opisjeta:

"Davná prerokovanja se izpolnjujejo. Leto 1940 prineslo je Evropi in svetu grozote vojne; zatem prišlo bolni, revščina in nato zopet trdo delo, da se zgradi ono, kar se je porušilo. Dvomimo, da bo to trajanje doseglo v doglednem času do vseobčnega blaginjavja in socialne pravice.

Tudi tukaj se občutijo že posledice vojne in v bližnji bodočnosti se bodo občutili še bolj. Tisti, ki ste za mirno, svobodno in pošteno življenje, in kar je najbolj važno, za življenje brez strahu za bodočnost; tisti, ki nimate izgledov, da bi kaj vedno dosegli tukaj nego je negotovo življenje delavca v tovarni ali delavnici, ki družini ne morete nuditi večjih ugodnosti, kakor je življenje v "conventillo" iz dneva v dan, brez gotove oskrbe za otroke; tisti, ki imate kakšno hišico že na polplacano in ki veste, da več kot toliko se ne boste mogli prenesti naprej, prečitajte sledeče vrstice pasljivo, pretehtajte hladnokrvno vse ugodnosti in vse težave zvezan s tem, kar se ponuja. Vsaka stvar ima dva konca, tudi ta ima dobre in slabe strani. Stavite na tehnično in če pridete do zaključka, da je dobra, odločite se in vstopite pri odločitvi.

Eden izmed naših rojakov, ki je že 1923. leta prišel semkaj v Argentino, je pred leti navezal stike s rojakom, ki se nahaja v Salezijanskem zavodu v bližini mesta Macas v Ekvadorju. Podatki tega rojaka-salezijanca, kakor tudi podatki vzeti iz knjig o provinciji Oriente v Ekvadorju, prikazujejo pokrajino, ki se nahaja v bližini omenjenega samostana kot pravi raj na tem svetu. Na kratko: povprečno življenje domačinov, indijev, je 60 let; podnebje je vedno pomladansko, nikdar ni mraza izpod 15 stopinj nad ničlo, in nikdar ni vročine, ki bi presegala 30 stopinj; dežuje vedno dovolj, da ni občutiti nikdar suše; rastlinstvo je naravnost bogatno; raste

kakao, kava, gumijsko drevo; vsakovrstno tropično in subtropično sadje kakor: banane, ananas, chirimoya, palta, pomaranče, limone itd.; raste vsakovrstna zelenjava, stročnice, bombaž, riž, sladkorni trs, tobak, dateljni, vanilija, moškati oreh, žitarice in kot primer je koruza, ki daje tridesetkratno količino in trikrat na leto; trta je v obliči v divjem stanju; trava za pašno zraste kar tri metre visoko; narava je krasna, hribi in doline; gozdovi bogati vsakovrstnega lesa in celo neprodirni; lov obilen in golazni mnogo; reke zlatonosne in polne rib; življenje zelo poceni; za pole življenje ni potreba velikega truda.

"Friporočal bi Slovence, ki bi se tukaj naselili" — tako piše slovenski duhovnik-salezijanec — "da štiri dni obdelujejo polje in dva dni da uporabijo za iskanje zlata v rekah. — Če ravno sem mnenja, da je poljedelstvo boljše zlato od onega v rekah." Domačini, indijci, so miroljubni ljudje in koptični napram belcem, delajo za 1 sucre na dan in hrano (1 sucre je \$0.30). Do kraja se pride po šest-dnevnem potovanju (sto kilometrov od železnice), po slabih potih, vendar bo čez leto že gotova cesta, ki bo vezala pokrajino z drugimi trgovskimi središči. Ravno zato, ker je kraj oddaljen od železnice, najbližja postaja železnice je Rio Bamba, mesto z 50 tisoč prebivalci, in cest, ni še naseljen kakor bi lahko bil in država favorizira naseljevanje s tem, da daje do 200 hektarjev zemlje popolnoma zastonj vsaki družini; priznava naseljenem druge olajšave, kakor na primer, brezplačno vožnjo po železnici, neplačanje carinskih taks za orodje in druge predmete, ki jih priseljenec uveže v državo in dr.

Ekvadorska vlada je že — na podlagi posredovanja omenjenih naših rojakov — označila in dovolila razsežen kompleks zemlje, kjer naj bi se ustanovila "Nueva Eslovenia" ali "Nueva Yugoslavia", kakor bi se pač naseljenec zdelo primerno jo imenovati. Inicijator te zadeve ima v rokah originalen spis, katerega je pre-

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

farme. Kajti gospodarska posloplja samostanskih posestev so ena za vso to zemljo. Toda kakor v pričetku v Rusiji, tako sedaj v Besarabiji kmetje žele zemljo, ki bo njihova. S časom pa jim bo morda vzeta in spremenjena v kolektive, kakor se je to zgodilo pred nekaj leti v velikem obsegu po vsi prostorni Sovjetski Uniji.

Anglija preživlja najtežje dni v svoji zgodovini. Bori se osamljena proti Nemčiji in Italiji, ki sta sedaj gospodarice vse Evrope razen Rusije. Kadar je človek, ali pa dežela, navidezno na tleh, vsakega miha, da bi z njim ali z njo "obračunal". Čezdalej glasneje se oglasa proti Angliji Španija, ki zahteva nazaj Gibraltar in pa več kolonij v Afriki. General Franco je po totalitarnem vzgledu poslal maso španskega ljudstva na ulice, da demonstrirajo proti Angliji in zahtevajo nazaj, kar je špansko. Španija je bila nekoč mogočna sila. Veliko sveta je bilo njene. A tudi če Velika Britanija dogleda cel propad, bo Španija prav malo na dobičku, kajti plen bodo pograbile Nemčija, Japonska in Italija.

Bogataši, ki so goljufali zvezno vlado na dohodninskem davku, so vedno bolj v skrbeh. Davčna oblast se loteva ene-

jel preko ekvadorskega konzula, v katerem se govori o koncesiji tega zemljišča. Da zbere zadostno število kolonov, vrnil se je bil v domovino. Tamkaj je našel hitro mnogo ljudi, izpod Italije kakor tudi iz Jugoslavije, ki so bili pripravljene takoj odpotovati v "obljubljeno deželo". "Nueva Eslovenia", toda vsled razmer, ki so se predvidevale in ki sedaj vladajo v Evropi, ni bilo mogoče dobiti dovoljenja od oblasti za izselitev. Toda, če ni mogoče sbrati zadostnega števila ljudi v Evropi, mogoče ga je sbrati tukaj. Rojaki! Kdor je zato, da ustanovimo malo domovino v tujini, v združništvu, v miru, v neodvisnosti in svobodi in s skupnimi silami, kdor razpolaga a \$1000—, naj se prijavi na: Fr. C. na uredništvo Slovenskega lista. Sklical se bo sestanek, na katerem se bo podalo natančnejše podatke. V prihodnji številki bomo objavili članek, ki ga je o tej zadevi prinesel Slovenski dom, Ljubljana, 11. oktobra 1939, in pozneje, ako bo mogoče, dopise našega rojaka-salezijanca, iz Macasa in originalen prepis, iz katerega se razvidi, da je ekvadorska vlada že določila zemljišče za našo naselbino, 2.000 m nad morjem. Fr. Cr.

Spis se glasi mikavno, posebno ker raste v tistem raju "vse skozi celo leto", kar se sploh more pridelovati v toplih in tropičnih krajih. Ampak to, da so tam "neprodirni gozdovi", da je mnogo zverei in kač, in da so tam reke, v katerih je izpeška mogoče pridobivati zlato, vse to pobija trditve, da je tam mogoče "mimo življenje".

Res je, da bodo tisti, ki se bi tam naselili — ako bo promotor mogel dobiti zadostno število družin — morali postati pionirji in raj iz praigozda šele ustvariti.

Drugo — tudi če je poleg gozda tudi dovolj goščave, katero bi bilo mogoče v nekaj letih spremeniti v nasade za tropične sadeže, kako jih bo "nova Slovenija" spravila na trg, če ni do tja ne ceste in ne železnice?

In to, da je povprečno življenje Indijancev tam 60 let, za Slovence ni nobena tolažba. Kajti Indijanci so klime navajeni rod za rod, dočim bi se naši rojaki najbrže kmalu nalezili kake ekvadorske mrzlice in po njih bi bilo.

Slovenski List bi storil pošteno, če bi te pomisleke k akciji naglasil, namesto da pomaga promotorju.

Kajti Ekvador je ena najmanj razvitih, najrevnejših ameriških republik, z najslabšimi rasami prebivalstva. Življenje v Ekvadorju ni nikakršen "raj" niti za mulate, Indijance in zamorce, ki tvorijo pretežno večino prebivalstva. Nekaterim belokožcem se sicer dobro godi, ker so gospodarji in smejo druge prebivalce poljubno iztlačiti. Toda za Slovence Ekvador ni Sicer pa menda ni nevarno, da bi se rojaki v Argentini odrekli "mestnemu komfortu" in šli iskati srečo v divjino, kjer bi bili deležni bolezní, ne pa miru, dateljnov in zlata.

PISMO IZ CLEVELANDA

Piše IVAN JONTEZ

Nekatere sodruge je pred XII. rednim zborom skrbelo, kaj poretje naši bolj ali manj odkriti neprijatelji, ako se zbor odloči za osamosvojitve Zveze. Povedal sem jim, naj si zastran tega ne delajo sivih las, ker naši koraki, bili namerjeni v to ali ono smer, jim ne bodo po godu in jih bodo skušali interpretirati tako, da bo njim koristilo. Kar nas zanima, je, kaj poretje naše članstvo: ali bo potrdilo sklepe, ki jih bo zbor sprejel, ali jih bo odklonilo?

Kar se tiče komentarjev v drugih listih, so pač taki, kakršne smo lahko pričakovali. "Enakopravnost" ne ve kaj reči, ker se ni dovolj zanimala za naš zbor, da bi poslala nanj svojega poročevalca. Zato se ji zdi, da smo sprejeli reorganizacijski načrt največ zaradi Norman Thomasove protivojne resolucije, katero so tudi oni ostro kritizirali. "Napredek" je napravil neroden poskus primerjanja našega reorganizacijskega koraka z združivnim fiaskom na nedavni konvenciji SSPZ, kakor bi bila Ameriška soc. stranka SNP in mi SSPZ, ali nekaj takega. Primera je vsekakor tako šepava, da rabi berglje. "Ameriško Domovino" skrbi — sicer ne preveč resno — kaj bo sedaj počel "sedem in dvajseti regiment" ali klub št. 27, kakor da je bilo klubovo dosedanje delovanje odvisno od soc. stranke in ne od klubovega članstva, ki je s članstvom ostalih naših klubov predstavljalo glavni del socialističnih aktivnosti v Clevelandu. Ta skrb je odveč, kajti "sedem in dvajseti" — in tudi "devet in štirideseti" — se ne bo nikamor "mufal", temveč bo nadaljeval svoje dosedanje delo na našem kulturnem in prosvetnem ali izobraževalnem polju. Največ prostora je pa posvetil našemu zboru "Napredek", ki smatra, da smo posvetili premalo pozornosti "najvažnejšemu" to je Siskovičevemu referatu o združništvu (to se pravi, ribico je treba poskusiti dobiti na trnek) in da smo se obnašali kot pravi "vojni hujskačji", ker smo zagovarjali moralno in materialno pomoč Angliji v njenem boju proti nacizmu. Kar se tiče referatov, je res, da smo marsikomu posvetili premalo pozornosti, na primer za nas nad vse važnemu referatu o ženskem vprašanju, ki ga je podala Mary Durn. Ampak to se ni zgodilo vsled pomanjkanja volje, temveč ker ni bilo dovolj časa. Če bi zbor zasedal še en dan, bi bila vsa vprašanja temeljito presešeta.

Vendar pa se ni treba bati, da bodo šla ta vprašanja mimo nas nerešena. Saj imamo svojo eksekutivo, ki bo poskrbela, da se jim posveti vsa pozornost, čim bo zaključen referendum o sklepu glede osamosvojitve JSZ. "Napredek" naj si zaradi tega ne krati spanja, kajti vse to se bo opravilo brez njegove pomoči, zabavljanja in spletkarjenja.

Posebno pozornost zasluži "Naprejevo" zabavljanje proti nam zaradi našega stališča napram evropski vojni, zaradi katerega nas zmerja z "vojni hujskačji". "Napredek" je lahko mnenja, da bo Evropi in človeštvu vobče v velikansko korist, če nacijski nestvor pomanjša še Anglijo ter se postavi pred vrata Zedinjenih držav ki so tudi na njegovi listi "nujnih zadev", toda mi smo bili, smo in ostanemo docela nasprotnega mnenja. Mi smo bili za pomoč protifašističnim silam v Evropi za časa španske civilne vojne in pred in po Monakovem sramotnega spomina ter kritizirali pogubno politiko popuščenja napram Hitlerju in njegovim satelitom v Italiji in Španiji, in temu načelu smo ostali zvesti tudi po paktu med Hitlerjem in Stalinom, kar se o "Napredu" ne more reči. Zato smo na našem XII. rednem zboru soglasno sprejeli resolucijo, v kateri ponovno poudarjamo načelo boja proti nacizmu in njegovim priveskom in moralno in materialno pomoči onim, ki se z orožjem bore proti Hitlerjevemu in Musolinijevemu

fašizmu. Dejstvo, da nas zaradi tega graja list, ki je bil še pred kratkim tako "protifašističen", da je kar gorel od svete jeze proti vsakemu poskusu zblizanja s Hitlerjem, dočim danes služi zvezi Moskva-Berlin-Rim, nis zgotj potrjuje v prepričanju, da hodimo po pravi poti.

"Napredek" je lahko dalje prepričan, da bo za Ameriko najbolje, ako se lepo zabavljajo in spanje in dopusti, da jo najdura preizkušnje neprivajljeno; in, če hoče, lahko tudi zabavlja proti vladnemu programu vojaške pripravljeneosti Zedinjenih držav. Toda naša pota se tudi v tem pogledu ostro ločijo, kajti naša želja je, da postanejo Zedinjene države vojaško tako močne, da bodo lahko kos vsakemu diktatorju, ki bi se mu pocedile sline po njih. Kot poštene in zvesti državljanke te dežele, smatramo, da je naša dolžnost, podpirati vsak zdrav program, ki stremi za uspešno obrambo Amerike.

Kar se tiče Anglije, je treba opozoriti še na to, da se bodo v slučaju njenega poraza stroški za obrambo Zedinjenih držav še podvojili, če ne potroji in početrorili. Torej Ameriki ne more biti vse eno, kdo zmaga v bitki za Anglijo.

Naravnost smešen pa je "Napredek", ko se obnaša, kakor bi bilo od ameriških Slovencev odvisno, zlasti še od JSZ, kaj bo storila Amerika. Kaj pa pomeni peščica sto tisoč slovenskih priseljencev, sto in štiri-desetmilijonski deželi? Kot politična moč ne štejemo nič in naše politične organizacije so brez pomena, razen v nekaterih redkih naselbinah, kjer pa je njihovo delovanje omejeno na prestrezanje drobtin, ki padajo z mize demokratske ali republikanske stranke, pri čemer klubi JSZ, seveda niso bili nikdar udeleženi. Mi štejemo nekaj malega le kot direktni člani amer. političnih strank, v katerih pa nikdar ne odločamo. Mi moramo vedno gnetiti za Ameriko, pa če nam je prav ali ne. Kot Slovenci nekaj štejemo le na gospodarskem, kulturnem in prosvetnem polju, kjer so naši edini uspehi. Razmere, nad katerimi nismo nikdar imeli kontrole, nam niso dovolile, postati politični faktor v naši novi domovini. Ali ni spričo tega dovolj jasno, da je JSZ naposled stopila na edino pametno pot, ko je potom svojega XII. rednega zbora sklenila, posvetiti svoje moči in sredstva v bodoče predvsem kulturnemu in prosvetnemu delu med našim delavstvom in nehati paradržati kot politična stranka?

"Napredu" je ta delokrog seveda "preozek", kajti on hoče "reševati" ne le Ameriko, temveč vesoljni svet. Naj se le zabava s tem, dokler se najdejo navidezni, ki so pripravljene, briti norca s samim seboj. Kar se nas tiče, vemo, da je to polje dovolj obsežno, da nam ne bo preostajalo ne energij in ne sredstev, če ga bomo hoteli pošteno obdelovati, kar je naš namen.

Osebnost me je XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice jako zadovoljil. Vrnil se je v znamenju razsodnosti in strpnosti, ki ju celo z "dinamitno nabito" reorganizacijsko vprašanje ni

(Nadaljevanje na 5. strani.)

TISKOVNI FOND PROLETARCA

III. IZKAZ
Cicero, Ill. Frank Margolle \$1.00; Frank Podilep \$0.50, skupaj \$1.50.
Chicago, Ill. Klara M. J. JSZ prebete od pikenka \$45.58; Fred A. Vider \$5; Anton Garden \$3.65; Frances G. dina \$3; Luka Groser \$2; Val. Meseč \$1; Frank Peterlin 25c, skupaj \$69.48.

Cleveland, O. Joseph Jauch \$7; Frank Zagar \$1; Cecilia Strifot \$3c in Anton Colaric 16c, skupaj \$8.65.
Red Lodge, Mont. Po 25c; K. Erznosnik in M. Zibert, skupaj 50c.
Arma, Kansas. Anton Shular \$5; John Cizerle \$1, skupaj \$6.00.
Moon Run, Pa. Jacob Ambrozich \$2.00.

Jerome, Pa. John Jurca 50c.
Johnstown, Pa. Jehn Rak 25c.
West Allis, Wis. Jože Radelj 35c. Skupaj v tem izkazu \$80.23, prejšnji izkaz \$529.32, skupaj \$609.55.

ODLOMKI Z DVANAJSTEGA ZBORA JSZ IN PROSVETNE MATICE

Piše ANTON ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Zbori JSZ in Prosvetne matice se od konvencij naših podpornih organizacij v marsičem razlikujejo. Dočim vlada na slednjih nekaka napetost med delegacijo skozi do v litev gl. odbora (o katerem se običajno mesetari vseprek), na zborih JSZ in PM tega ni. Vzrok je, ker ni "korit", kakor pravijo naši ljudje, kakor očito službe odbornikom v glavnih uradih.

Zborov JSZ se udeležujejo večinoma ljudje enakega mišljenja, zato svoj čas na zborovanju res lahko porabijo v razpravljanju za skupne koristi, namesto da bi ga tratali v nakanah, kako nasprotovati drug drugemu.

Prvi dan zborov smo pričeli z referati. Lahko poudarim, da z zelo zanimivimi referati. Kajti od prvga do zadnjega so bili res vsi važni. Škoda le, da smo imeli samo tri dni zborovanja; v tem kratko odmerjenem času nismo mogli posvetiti vsem našim problemom toliko časa, kolikor bi ga potrebovali. Sploh smo morali biti s časom jako skopi. Marsikak član ali članica zborov se je ali bi se rad prijavil za besedo o tem ali onem predmetu, pa so priglasenje umaknili iz razloga, da bo za skonciranje sproveda zmanjkalo časa. Zase dvomim, da bi imeli kaj ur na preostajanje tudi če bi zborovali teden, ne samo tri dni.

Zvečer 4. julija po prvem dnevu zborovanja ni bilo nikake prireditve. Rekli so nam, da se naj bodisi odpočijemo, ali gremo na oddih na farmo SNPJ, ali običejno znanec, ali pa naj gremo v bližnji Euclid Beach Park, kjer bo pozno zvečer udeležencev predvajan čaroben bengaličen ogenj ("fire works").

Tako smo se po seji prvga dne, na praznik 4. julija razšli kamor je kdo hotel. Ivan Molek, Frank in Angela Zaitz in menda par drugih so šli z Erasmom Gorsetom pogledati slovenski muzej. (Kakšen je, je bilo omenjeno v drugem spisu v prejšnji številki.) Toneta Šularja je M. Medvešek odpeljal nekam na kvartir in nato menda na farmo SNPJ. Od našega ožjega štaba smo se zbrali kmalu po seji le Chas. Pogorelec s soprogo, moj svak Jože Drasler in jaz. Setali smo ob jezeru in čakali, da začari oznanjeni bengalični ogenj. Bilo je pač na praznik ameriške neodvisnosti in so nam obljubljali z obrežja parka Euclid Beach nekaj posebnega.

To se je tudi zgodilo. Številno občinstvo je vzhlečelo sledilo raketam, ki so se razbohotile visoko v zraku v vsakojake oblike in čarale v nešteti barvah.

Ko je bilo že vseh teh svetlobnih prizorov konec in smo se v hladu namenili k počitku, smo srečali na obrežju Franka in Angela Zaitz, ki sta rekla, da sta nemalo prej dospela iz Sent Clairja, nato je prišel od nekod še Anton Garden in smo

posedli na verandi, poslušali šumenje valov in govorili o vsakdanjostih.

Zjutraj 5. julija pa smo opazili, da je dobil naš staromodni hotel še nekaj drugih gostov našega rodu. Namreč Jožeta Mentona in njegovo soprogo, Toneta Anžička s soprogo iz istega mesta in še nekaj drugih.

Pozneje sem videl med gosti zborov tudi Petra Benedicta iz Detroita, ki pa je imel stan drugje. Z njim je bila soproga, sin, in pa njegovi znanci. Zdelo se mi je, da postaja Peter čezdalje bolj gladke kože, torej, da se mladi in pa (tako se mi je vsaj dozdevalo), da postaja tudi nekam prožen, ali po domače, okrogel. Videl ga nisem že od našega detroitskega zborov, torej deset let nazaj. Kot znano, obratujejo naši sodrugi Benedict, Grum in Černe eno izmed najboljših gostilen in restavracij v Detroitu. Tako mi zatrjujejo vsi, ki so bili že pri njih.

Drugi dan našega XII. zborov smo potrošili večinoma z referati in razpravami o Prosvetni matici. Spet smo večinoma vsi hranili na času in govorili le, kadar se je nam zdelo, da je resno potrebno. Vsi smo vedeli, da je pred nami samo še en dan časa, kateri je bil po posebnem predlogu določen za naš najvažnejši problem, to je, za razpravo o reorganizaciji JSZ. Tega pred leti nismo imeli, razen, kakor so rekli na tem zboru, med prejšnjo svetovno vojno.

S časom smo torej štedili kar se je dalo. To je na svoj način upošteval tudi Tone Zornik, ki je rekel, da ima veliko na sru in duši, kar bi navzotim rad na ves glas povedal. Zdelo se mu je, da preveč hitimo. Nu, pa se je končno tudi on uveril, da imamo vsi skupaj le še nekaj ur časa za najvažnejše razprave. Vrh tega je Zornik pač tiste vrste človek, ki je že skozi vse življenje navajen več slabega nego dobrega.

V petek popoldne 5. julija je prišel na naš zbor Norman Thomas. V radiu sem ga že mnogokrat čul. Osebnost pa sem ga poslušal na tem zboru prvič. Ker je bil določen na isti večer za glavnega govornika, je na zboru le na kratko omenil — vzelo ga je približno 20 minut — važnost manjšinskih strank in njihovo borbo za pridobitev pravice do rubrike na glasovnici. Nedvomno je imel gradiva dovolj, da nam bi bil govoril vse popoldne, a je sam uvidel, da nam primanjkuje časa. Zvečer na shodu pa je govoril o aplošnem položaju.

Sporod tega shoda (zvečer 5. julija) je bil zelo dobro zamišljen. Vodil ga je Frank Česen. Govornika sta bila Norman Thomas in Frank Zaitz; izvajanja obeh so bila vzeta z aklimiranjem na znanje. V koncertnem sporedu je pela soc. Zarja in pevski zbor Jadrana. Ta spored bi bil vreden vstopnine, ki pa je ni bilo, ker so naši sodrugi v Clevelandu

hoteli dati priložnost vsakemu, da pride na to prireditev. Med prireditvijo je Frank Česen oznanil kolekto v prid socialistične stranke. Izvršila se je in upam, da se je nabralo primerne vsote. Kolikšna je bila, to na shodu ni bilo sporočeno.

Po končanem sporedu se je razvila plesna in prosta zabava v spodnji dvorani. Jaz sem se večinoma rokoval s že poznanimi sodrugi in z novimi znanci, katerih sem ob tej priliki srečal čezdalje več.

Precej časa sva "podpirala baro" z našim "večnim popotnikom" Antonom Jankovičem, a vsled gnječe ob nji sva se nato umaknili in nadaljevala pomenek zadaj. Jankovich je svoječasno veliko potoval in ga je tako zaneslo nekoč tudi v mojo prejšnjo "vas" Forest City, Pa. Najinemu pomenjkovanju se je pridružil (ali točneje rečeno, predstavil ga mi je Jankovich), Louis Kaferle, predsednik Cankarjeve ustanove. Osebnost ga do tega dne nisem poznal. Kakor menda vsi drugi, tako si tudi jaz navadno predstavljam one, ki jih je iz spisov in aktivnosti poznam, za moše srednje ali že bolj pozne starosti.

Pa mi pravi Jankovič: "Louis Kaferle, ga poznaš?" in pred menoj stoji še čisto mlad človek.

In potem nadaljna predstavljanja. To je tajnik federacije SNPJ Terbižan. Naravno, spoznal sem se ob tej priliki še z mnogimi člani SSPZ, s katerimi se ob priliki prejšnje konvencije bodisi nismo srečali, ali pa ni bilo časa, da se bi kaj pomenili. Mnogo, mnogo imen bi rad tu naštel. Pa saj veste, kako je. Svinčnika človek nima v roki, da bi si vsakega, ki ga srečaš, sproti zapisal, pa rečem zato le vsem, ki smo se pozdravili in kaj rekli za zabavo, zares ali za šap, na svidenje ob prvi priložnosti!

(Dalje prihodnjik.)

Dvajsetletnica naše zadruga in njen piknik

Waukegan - North Chicago, Ill. — Tukajšnja slovenska združena organizacija (Waukegan-No. Chicago Coop. Ass'n) priredi piknik v nedeljo 28. julija na znanem prostoru pri arbski cerkvi tik reke Des Plaines na Milwaukeejski cesti.

Naša združena trgovina prireja piknik v zadovoljstvo zadrugarjev in drugih posetnikov že več let.

Letos pa bo ta piknik še bolj razveseljiv in prekašal vse prejšnje, kajti zadruga praznuje svojo 20-letnico, ki jo bo še posebno proslavila na tej prireditvi.

Na prejšnjih je bilo oddanih v različnih tekmah okrog 15 nagrad, letos jih bo do 20. Prejšnja leta je bila oddana ena nagrada na vsako trgovino, letos pa jih bodo deležni trije odjemalci od vsake trgovine.

Prejšnja leta je vozil udeležence na piknik truck, letos bodo imeli bus. Prejšnja leta so spekli enega prašička, letos bodo tri.

Bolj se v podrobnosti ne bom spuščal. Iz gornjega razvidite, da bo to res prijetna zabava. Bus odpelje izpred zadruga trgovine na 10th St. ob 12:30, 1:30 in 2:30, nazaj s piknika pa ob 6., 7. in 8. zvečer. Voznina in vstopnina prosta.

Naj še omenim, da bo od 22. do 27. julija zadruga prodajala po zelo znižanih cenah, posebno mesnine. Delavci v Waukeganu in North Chicagu, seznanite se s to našo gospodarsko ustanovo, ako še niste njeni odjemalci. In na svidenje 28. julija na pikniku.

Jack. Mesec.

Piknika Čitalnice SND in kluba JSZ

Waukegan, Ill. — Čitalnica Slov. nar. doma priredi piknik 4. avgusta, klub št. 45 JSZ pa 18. avgusta na prikupelem prostoru pri reki Des Plaines. Ko pridete po cesti Belvedere do omenjene reke, se obrnite na levo, pa boste na pikniškem prostoru. — Jack Mesec.

Glavna potreba za nominiranje socialistične liste v večini držav so podpisani na petici in gmatna sredstva.

BEG OTROK IZ ANGLIJE

Angleži dobro vedo, kaj namerava s njihovimi otroki nemiki "firer" Hitler. Zato je skrb vse Anglije, kako čimprej izseliti otroke v varne kraje. A so jim ni posrečilo, kajti poslali ven par milijonov otrok v vojni, v kakršni je Anglija, ni lahka naloga. Oziroma je tako težka, da se ni posrečila. V Ameriko je dospelo nekaj tisoč otrok-beguncev iz Anglije. Na vrhni sliki je skupina angleških otrok, ki je dobila zavetje na farmi ge. Guggenheimove v Sand Pointu, v državi N. Y.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Poradi raznih drugih opravkov upravnika je ta kolona zadnjih par tednov izostala. Od zdaj naprej bo redno v listu vsak drugi teden. Se rajše bi pa videli, da nam zastopniki po naselbinah nudijo zadosti gradiva za vsak teden.

Girard, O. John Bogatay je poslal 4 naročnine, novice za oglas in naročil še par izvodov Majskega Glasca. Vprašal je tudi za nov imenik naročnikov, ker jih je nekaj s potečeno naročnino, upamo, da jih kmalu obišče. Zraven bo poskusil tudi pridobiti nekaj novih. S Bogatay nam je obljubil, da se udeležijo slavja 30-letnice kluba št. 27 v Clevelandu, pa ga ni bilo. Zakaj neki ne? Imeli pa smo priložko videti našega starega znanca s. Johna Kosina in še par drugih naših fantov iz Girarda.

Sheboygan, Wis. Da tu naše napredno gibanje docela ne zaspi, skrbi naš dolgoletni zastopnik Frank Stih. Zadnje tedne je poslal 10 naročnin. Frances Skrbre pa je poslala novice za 10 izvodov Majskega Glasca, ki jih je bila naročila za društvo št. 10 JPZS.

Hermine, Pa. Tone Zornik je poslal še pred zborom 16 in pol naročnin, med katerimi je bilo tudi nekaj novih. "Po zboru bom imel opravka z delom okrog doma in z društvu, potem bom šel pa spet na pot za Proletarca", nam je sporočil. Ker vemo, da on vedno stori kar obljubi, bo tudi to izpolnil. Sicer je pa Tone še vedno to kar je bil, prepričan sodrug in dober agitator. Ima sem in tja svoje "muhe", pa kdo se bi oziral nanje!

Cleveland, O. Jennie Dagarin je poslala 11 naročnin, Tone Jankovich pa 9. Naj omenim še to, da sva se s soprogo ustavila tu nekaj dni, da vidim, kaj se da narediti za Proletarca. Z veseljem poročam, da smo dobili 48 naročnin, večinoma novih. Pri agitaciji so pomagali Tone Jankovich, Jennie Dagarin, Jože Lever in Joseph Durn. Vsem tem priznanje za dober uspeh pri agitaciji.

Chicago, Ill. Tu je bil zelo delaven Frank Bizjak. Dobil je 10 naročnin, Joe Oblak eno, Frank Zaitz dve in Joe Drasler 2, upravnik pa 22. Nekateri naši naročniki in somišljeniki, ki se jim ni bilo mogoče udeležiti Proletarčevega piknika, so prispevali, vsak po svoji moči, v tiskovni fond lista. Izkazani so v zadevnem seznamu v tej številki. Naj še omenimo, da sta tudi Paula in John Skavich prispevala v korist piknika \$3.00, ker se jima istega ni bilo mogoče udeležiti. Čisti prebitke je znašal \$45.58. V tej vsoti je včet njun prispevek. Frances Godina je na pikniku dobila prvo nagrado, tri nove srebrnike. Poklonila jih je takoj v tiskovni sklad lista.

Arma, Kans. Tone Shular je poslal 3 naročnine in \$13 podpore v tiskovni fond, ki so jih prispevali kot je izkazano v zadevnem izkazu v tej številki. Tone je bil z nami na zboru v

Clevelandu. Ko se je vračal domov, se je oglasil ponovno v uradu in še sam "privečniknil" petak v tiskovni sklad.

San Francisco, Calif. Tudi iz te daljne dežele se zmerom kdo oglasi. Zadnji je se Andrew Lekšan. Poslal je dve naročnini in naročil več knjig iz naše knjigarnice ter še par Majskih Glasov.

Aliquippa, Pa. Bartol Yerant je poslal 1 naročnino in \$9, ki jih je zbral na SNPJ dnevu zadnji mesec. Enako vsoto je nabral tudi George Smrekar na isti proslavi. Obeta, kakor tudi prispevateljem iskrena hvala. Vsota je bila izkazana v 1712. številki Proletarca z dne 3. julija.

Diamondville, Wyo. Anton Tratnik je poslal 3 naročnine in nekaj podpore tiskovnemu fondu.

Strabane, Pa. John Terčelj je poslal 2 naročnini.

Johnstown, Pa. Rak in Langerhole sta pred kratkem spet poslala 16 naročnin in nekaj podpore tiskovnemu fondu. S. Rak je sedaj spet v Chicagu, kjer se bo gotovo agilno udeleževal v našem gibanju, kot se je predno je odpotoval v Johnstown. S. Langerhole in drugi pa bodo še naprej vodili agitacijo za list in druge naše publikacije.

Red Lodge, Mont. Kajetan Erznočnik se je oglasil s eno naročnino in s 50c podpore listu.

Waukegan, Ill. Martin Judnich je poslal nadaljni dve naročnini.

Milwaukee, Wis. Mary Mihečič je poslala spet 4 naročnine, med temi dve novi.

West Mineral, Kans. Tudi naš stari agitator John Marolt se je oglasil in poslal dve naročnini.

Buhl, Min. Max Martz poroča, da je še vedno na delu za Proletarca. Poslal je dve naročnini in v kratkem pravi jih pošlje spet nekaj.

Pueblo, Colo. Tudi naš Franče Božtezar iz zapadne metropole noče zaostajati za drugimi. Poslal je 7 naročnin.

West Allis, Wis. Po dolgem času se je oglasil Jože Radelj. Poslal je dve novi naročnini. Poroča, da se mu zdravje obraca na boljše. Upamo, da se mu vrne docela in da postane zopet čil in zdrav ter spet agitira za Proletarca kot nekoč.

Oglesby, Ill. Od tu je poslala dve naročnini, Mary Kernz.

Warren O. Tudi Jože Jež se je spet zgasil. Poslal je dve naročnini.

Latrobe, Pa. Mary Fradel je poslala dve naročnini, provinzijo pa v tiskovni sklad.

Willard, Wis. Današnje kolono zaključujemo z Willardom. Od tu se namreč pogosto oglasi Mike Kruzit, naš "old timer" v soc. gibanju. Poslal je 3 naročnine. Obeta, da se v kratkem spet oglasi.

Joseph Ovca o svoji poti na zbor JSZ v Cleveland in pazaj

Springfield, Ill. — V klubu št. 47 JSZ so me izvolili za delegata na XII. redni zbor. Odpeljal sem se od tu v sredo zvečer 3. julija. Do Chicaga sem bil brez družine. Stopim iz viaka na postaji La Salle skoro v domotožju. "Se eno uro časa imaš do vlaka, ki odpelje v Cleveland", so mi pojasnili. Hodim po postaji semintja, se dolgočasim in premišlujem, da naj pazim kje hodim, kajti lahko zaidem, pa bi odpeljal vlak brez mene. Tako zamišlje nega me obgovori neka ženska, Ha, bila je Kristina Turpin. "Si že tukaj?" mi pravi. "Se bomo skupaj peljali v Cleveland, kajne?"

"Seveda." Tako sem bil kar iznenada zdravljen iz zamišljenosti.

Kristina pa je pripovedovala: "Vidiš, tamle sta Ivan Molek, urednik Prosvete, in Jacob Mesec iz Waukegana. Tudi Frank Zaitz in njegova žena kmalu prideta. In še drugi."

Pogledal sem na uro. Blizala se je polnoči. Vlak kmalu odpelje. Odpri so nam vrata na peron in kmalu se je nas zbrala v vagonu precejšnja skupina, vsa namenjena na zbor JSZ in Prosvetne matice. Prišli so tudi Milwaukeečani. Mnogo smo si vedeli povedati. Nič nam ni bilo za spanje.

Ob 7. uri zjutraj smo bili že v Clevelandu. Pred postajo sta nas pozdravila dva mlada fanta. Imela sta avtomobile pripravljene, da nas odpejeta na cilj—do Slovenskega delavkega doma v Collinwoodu. Za mene, ki sem bil novinec v tem mestu, je bila ta usluga kakor nalašč.

Mlad, vljuden dečko je nam medpotoma pojasnjeval to in ono. Vprašali smo ga za ime. Poljšakov sin, ga mi je nekdo naglo predstavil. Pa smo se spoznali.

Pred domom sem ga vprašal, koliko znaša račun za vozno. "Nič", mi je odvrnil. Lepa hvala, Edwin Poljšak!

Na pločniku je stala že množica ljudi. Pozdravljali in seznanjali smo se vse križem.

Pripravljali odbor je imel veliko dela. Videl sem, kako so se brigali, da se vse dobro izvrši, med njimi Matt. Petrovich, Milan Medvešek, Frank Česen, Anton Jankovič in mnogo drugih sodrugov in sodružic. Tudi zborov zapisnikar Ivan Jontez se je sukali med njimi.

Naj omenim, da je bila hrana in pijača jako poceni, banket pa je bil s takim programom preproeni.

Naj se vrnem na pločnik. "Ovca, pri Gorjančevih boš prenočeval," mi je rekel Milan Medvešek. Zbor se ne bo še pričel, torej imava čas, da te zapeljemo do njih.

Tako se je tudi zgodilo. Prišedši na svoj začasni stan, sem bil vesel, kajti Gorjančeva sta prijazna sodruga in družabnika. Ona je bila tudi delegatka zborov. Tu je dobil svoj stan tudi S. Alpner iz Milwaukeeja. S. Gorjanec je nas peljal na sejo vsakikrat z avtom, da smo imeli res popoln komfort.

O zboru ne bom pisal, ker to delajo drugi. Rečem le, da ima naša Zveza dobre govornike in agitatorje. Kar hudo je človeku ob pomisli, čemu se ne more enako postaviti tudi ameriško delavstvo. Kako vse bolj veselo bi lahko delali z njimi tudi mi, ko bi videli, da nismo osamljeni. In koliko več bi jim mi lahko pomagali. Tako pa smo kot kaplja v morju.

Slovenski delavski dom je lepa stavba. V njemu je velik avditorij, razne druge dvorane in zabavišča. Ob večerih je bilo v njemu polno udeležencev.

Z zanimanjem smo poslušali koncertno petje. Skoro same mlade moči—tukaj rojeni fantje in dekleta, pa vsi pojejo slovensko! Cleveland je res velika, delovna slovenska naselbina. Z nami so imeli clevelandski sodrugi in somišljeniki (moški in ženske) veliko dela, ki so ga priznanja vredno izvršili. Vsa čast jim!

V nedeljo 7. julija dopoldne sem videl tudi SND na St. Clairju. Tu sva se spoznala s Frankom Oglarjem, s katerim sva v starem kraju blizu skupaj doma. Leta 1938 je bil tam

in mi je imel veliko povedati. Ob 1. pop. je peljal truck na slavje 30-letnice kluba št. 27 JSZ, ki se je vršilo na farmi federacije SNPJ. Prisedel sem. Bil je hitro napolnjen. Mladina je pričela peti in kmalu smo z njo vred orili vsi drugi. Razdalja kakih 35 milj od doma na St. Clairju in med farmo je bila skoncana kakor da se vozimo le nekaj milj.

Izletniški prostor SNPJ je velik in mikaven. Spored na slavju je vodil Louis Zorko. Pella je soc. Zarja, nato smo čuli govornike. Prvi je bit Matt. Petrovich, eden izmed ustanovnih članov kluba št. 27. Daljše govore sta imela tudi Etbin Kristan in Frank Zaitz, več drugih govornikov pa je izreklo klubu le pozdrave. Ljudje so vse mirno poslušali. Le redkokdaj se dogodi, da bi dobili skupaj toliko govornikov iz raznih krajev naše dežele, kot smi jih imeli na tem slavju.

Farmo SNPJ smo vnanji gostje z zanimanjem ogledovali. Veliko izboljšav so že izvršili na nji. Ker imajo pogum, sposobnost in voljo, bodo uspeli.

Zeje kajpada nismo trpeli. Družbe je bilo v izobilju. Pa je prišel večer. Fr. Zaitz je nam dal navodila, da se snide-mo okrog polnoči na postaji Union Terminal. "Vagon za potnike naše vrste bo slab," je pojasnil, "toda dobili bomo sedeže, ker je to vlak, ki vozi le med Clevelandom in Chicagom. Ako pa čakamo newyorškega, ki pride sem ob 1. ponoči, pa bomo morali buditi ljudi in se prerekatati z njimi za prostor."

Alpner in jaz sva se odpeljala s piknika z Gorjančevimi na njih dom, kjer je nam Mrs. Gorjanec pripravila okusno večerjo. Nato spet v njihov avto proti postaji. Medpotoma sta prisledli k nam še milwauski sodružici Kristina Podjavoršek in Mary Musich.

Na postaji smo se poslovili od Gorjančevih, katerima izrekno naglo predstavil. Pa smo se spoznali.

V prostorni čakalnici smo u-zrli Toneta Šularja, tam blizu sta bila tudi že Frank in Angela Zaitz ter Kristina Turpin.

Res se je dogodilo, kakor je nam pojasnil Frank. Vagon je bil slab, kajti ta vlak je namenjen zgolj onim, ki hočejo na poti iz Clevelanda v Chicago prenočiti v pullman vagonih. Toda sedeže smo zlahka dobili in jih držali skoro do jutra, ko so se začeli na postajah v Indinai usipati vanje ljudje, namenjeni na svoje delo.

Na postaji La Salle v Chicagu smo si še enkrat segli v roke in se razšli vsak svojo pot. V pondeljek popoldne smo bil zopet doma. — Joseph Ovca.

Norman Thomas na kampanjski turi

Socialistični predsedniški kandidat Norman Thomas bo v sedanjih kampanji prepotoval 31 držav. Prišel bo s turo na Labor Day in jo končal 3. novembra.

Na glasovnici v 8. državah

Glasilo soc. stranke Call pravi v izdaji datirana 27. julija, da je socialistična lista dobila mesto na glasovnici dosegaj v 8. državah; te so Pennsylvania, Maryland, Michigan, New Jersey, Montana, Virginia, Kansas in Kentucky.

Seja eksekutive S. P.

Dne 20. in 21. julija se je vršila v New Yorku seja eksekutivne soc. stranke. Razpravljala je o strankini taktiki proti vojni, o kampanji, tedniku Callu in raznih drugih stvareh.

Seja kluba št. 1 JSZ

Chicago. — V petek 26. julija bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Prične se ob 8. zvečer.

Španija huda na Čile

Španska vlada je 16. julija prekinita diplomatske odnošaje z južnoameriško republiko Čile, ker slednja vztraja v podporanju in štetnju "rdečih elementov", ki so po civilni vojni bežali iz Španije in sedaj intrigirajo proti "svoji domovini" in blatijo generala Franca.

NAJVEČJI PIKNIK

LETOSNJE SEZONE BO

V NEDELJO 28. JULIJA

NA ZADRUŽNI FARMI DRUŠTEV SNPJ NA HEATH & CHARDON ROAD (Route 6)

CLEVELAND, OHIO.

PRIREDE GA DRUŠTVA IN FEDERACIJE SNPJ IZ VSE DRŽAVE OHIO.

Vabimo ne samo članstvo naših društev, pač pa vse naše občinstvo v Ohio in sosednih državah, da se udeleži te velike manifestacije našega naroda. Tisti, ki nimate svojih avtov, se lahko poslužijo avtobusov, ki bodo vozili izpred Slovenskih domov na St. Clair Ave., Holmes Ave. in Waterloo Rd. od 10. ure zjutraj do pol tretje ure popoldne.

Imeniten program, godba, ples, petje in govori.

VABI ODBOR.

KRITIČNA. MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Barborton je dobil nedavno novega slovenskega župnika. Poslan je bil tja Matija Jalger, ki je bil duhovnik v sentklarski župniji sv. Vida v Clevelandu blizu 14 let. On se ne zadovoljuje samo z "dušnim pastirstvom", nego se je veliko ukvarjal z negovanjem katoliške dramskega odra in pešja. V Barbortonu so imeli prej župnika, o katerem so trdili, da je "socialist". Toda bil je socialist samo toliko, da je ugnobil pravo socialistično celico v naselbinu. Novi župnik pa bo Slovence v Barbortonu in okolici še bolj organiziral za "katoliško stvar". Čas je, da se tisti v Barbortonu, Kenmuru in Akronu, ki so še napredni, združijo in obnove klub JSZ. Saj vidijo, kako so se vsled njihove neorganiziranosti vrste takozvanih naprednjakov zredile, ker so se šli drenjati z drugimi vred v cerkev.

Anton Okoliš, predsednik porotnega odbora JSKJ, piše v Novi Dobi o združenju. On smatra, da je mogoče iz med nepristranskimi organizacijami kakor je njegova jednota, nikakor pa ne z onimi, ki podpirajo tudi "religijo, strankarsko politiko in drugo". Imenoma označuje med slednje le SNPJ in v pomoč si citira stavke iz nekega članka Antona Gardna v Prosveti. Mnenje, ki ga je izrazil o tem vprašanju A. Okoliš, je ob enem mnenje velike večine glavnega odbora JSKJ. O združenju med JSKJ in SNPJ torej ni misliti, čeprav so argumenti o "pristranosti" in "podpiranju politike" le preteza. Kajti pri JSKJ pravijo, da so s svojim napredovanjem prav zadovoljni in jim združenje ni potrebno. So pa pripravljene vzeti k sebi take organizacije, ki se jim bi le pridružile. V tem slučaju mislijo zgolj na SSPZ.

Demokratska konvencija, ki je Roosevelt v tretje nominirala je bila največji zbor grafičarjev, krakov in kriminalcev, kar se jih je še kdaj zbralo pod eno streho. Tako pravi Westbrook Pegler, ki se posebno spofika ob kraku in jim združenje ni potrebno. So pa pripravljene vzeti k sebi take organizacije, ki se jim bi le pridružile. V tem slučaju mislijo zgolj na SSPZ.

povedal nič novega. Ako bi pomagal k čistkam tako, da bi pomagal graditi načelno delavsko gibanje, bi si za unije in poštene politiko pridobil zaslug. Ampak tega namena on ni še pokazal.

Izvršni odbor HBZ je sprejel resolucijo, v kateri zagotavlja zvestoto vsega članstva svoje Zajednice tej deželi in njegovo pomoč v kateremkoli oziru, kadar jo bo rabila.

Urednik Petrak v komentiranju te lojalnostne resolucije želi, da se hrvaški izseljeni narod tudi ravna po nji, kajti same lepe želje in lepe besede ne zadostujejo ne pri gradnji Zajednice, ne v obrambi ameriške demokracije. Slične resolucije, s katerih so razni odbori in posamezni voditelji tekmovali, kdo bo koga prekosil v zagotovilih lojalnosti ameriškim idealom in vladi, so bile nekaj vsakdanjega v prejšnji svetovni vojni. Sedaj jih nekateri sprejemajo, da se operejo Diesovih obdolžitev, mnogi pa tudi iz golih političnih ozirov. Zato je Petrak v pravem, ko meni, da dobre želje in lepe besede same na sebi nič ne pomenijo, če ni za njimi iskrenosti in pa volje delati za izražene ideale.

La Parola, glasilo avtonomne italijanske socialistične federacije, piše, da je bil delegat-naměstnik na demokratski nominacijski konvenciji v Chicagu tudi Generoso Pope iz New Yorka, lastnik dveh najbolj izrazito fašističnih ital. dnevnikov v Zed. državah. Demokratski stranki je priporočal, da naj sprejme načelo nevtalnosti in zavzame čimbolj določeno "izolacijsko stališče". Čemu? Seveda zato, ker Generoso Pope hoče ZMAGO Mussolinija in Hitlerja. Fašistu to ni zameriti, pač pa onim radikalcem in pacifistom, ki pod geslom miru enako igrajo v roke fašističnim silam.

V Ekvadorju ustanavljajo nekateri promotorji s pomočjo "nekega slovenskega salezijskega duhovnika" kolonijo, ki jo žele nazvati z "Nova Slovenija". Dotični apel je priobčen po argetinskem Slovenskem Listu v tej številki Proletarca. V Am. Domovini z dne 12. julija piše slovenski duhovnik Bogomil Trampaš o svojem pastirovanju v Ekvadorju in pravi, da je "oddaljen 17 dni od vsake civilizacije", dalje, da je krstil 147 "divjakov" in da so pošte tam "nekaj groznejša". Prečitajte omenjeno vabilo v "Novo Slovenijo" in sodite. Kajti možno je, da je to en isti duhovnik, ki poroča enkrat tako, drugič drugače.

Kaj je težje? Pisati proti "ločitvi" JSZ od "debla", nava-jati napačne podatke kar v dveh listih, ali nabirati podpise na peticije soc. stranke, pri-spevke v njen kampanjski sklad, raznašati njene letake, pomagati na njenih prireditvah in prihajati na njene seje? Uganika ni težka? V metropoli in drugje jo vsakdo lahko reši. — J. P.

Dram. društvo Ivan Cankar v Clevelandu je svoj prvotni datum za piknik zamenjalo s klubom št. 27 JSZ, da je svoje slavje priredil ob priliki XII. zborna JSZ in Prosvetne matice, torej v nedeljo 7. julija. Društvo Cankar pa ga je imelo nedeljo pozneje. Zeleli smo, da bi bilo vreme tudi njemu naklo-njeno. In je bilo tako. Posebnost Cankarjevega piknika je bil cirkus. Kar celo menezherijo zveri so pripeljali na farmo fe-deracije SNPJ. Množica se je veselo zabavala in bil je uspeh v vsakem oziru. — J. P.

Hrvaški komunisti v Ameriki sklicujejo shode, da narodu pojasnijo vzroke, ki so dovedli do padca Francije v fašizem, in da povedo, kakšna je "nova situacija na Balkanu". Nesreča pri tem je, da pojasnujejo po svojem kopitu, katero ni z resnico nič v sorodstvu.

Oglasi so pomoč vsakemu listu, ako jih ima. "Radniški Glasnik" jih ima do 30 na teden, med njimi tudi slovenske, čeprav med Slovenci ni razširjen. Ampak njegovi čitatelji skrbje, da dobe oglas vanj kjer-kovali mogoče. Mar ne bi mogli tudi mi storiti v tem pogledu mnogo tudi za Proletarca?

Nominacijski podpisi in gmočna sredstva najnujnejši za soc. stranko

Socialistična stranka potrebuje še v mnogih državah veliko sodelovanja, predno si zagotovi rubriko na glasovnici. Predvsem v nabiranju podpisov na nominacijske peticije, katerih je treba posebno v nekaterih državah mnogo tisoč. Med temi sta posebno Illinois in Ohio. Ker je kampanja brez gmočnih sredstev nemogoča, potrebuje soc. stranka enako nujno gmočna sredstva. Komur koli je mogoče kaj prispevati v ta namen, naj pošlje vsoto na urad JSZ, ki jo bo nemudoma izročil strankinemu glavnemu stanju. Glede sodelovanja pri nabiranju podpisov so dobili naši člani in somišljeniki navodila iz kampanjskih uradov v posameznih državah.

Čemu je toliko ljudi, ki nasprotujejo najraje iz gole zlobe, kakor pa z namenom koristiti dobri stvari?

EDINO "NAČELNO VPRAŠANJE" JE "TRETJI TERMIN"

(Nadaljevanje s 1. strani.) "Tretji termin". Še celo najožji sodelavci John L. Lewis, kot Murray, Kennedy in Hillman, so proti volji svojega načelnika agitirali za nominiranje Roosevelta. Izjavljajo, da so zanj zato, ker je storil za unije in za delavstvo v splošnem več kot katerikoli prejšnji predsednik te republike. John L. Lewis je ostal v svojem boju proti Rooseveltu torej osamljen. Svoje pretnje, da bo ustanovil "tretjo stranko", če bo Roosevelt še kandidiral, ne bo uresničil, ker bi imel oporo v ta namen samo pri komunistih. Podprl bi ga tudi republikanski tisk v nadi, da napravi razkol med demokrati, republikanci pa bi v tem slučaju toliko lažje zmagali.

Socialisti v kampanji
Borba je torej med Willkijem in Rooseveltom. V volilni kampanji sta tudi dve sociali-

Hranilna in posojilna združna društva, ki uspevajo

Chicago. — Na zapadni strani našega mesta, kjer je precejšnje število Slovencev, so med drugimi hišami impresivne zgradbe, ki so bile do pred nekaj leti še banke. "Državne" (State) in "narodne" (National). Sedaj so tiste palače že dolgo naprodaj, ali pa spreminjene v kinogledišča in v trgovine.

Namesto onih bank pa vidite v naši sosesčini sedaj nove sorte denarne zavode — ki sicer niso novi, ampak selijo se v nove, prenovljene urade, ki so modernejši in lepši, nego so bili uradi "državnih" in "narodnih" bank žalostnega slovesa. Ti novi uradi pripadajo hranilnim in posojilnim društvom. Nikjer ni te vrste ustanov toliko kakor med tujoščini, in nikjer v Chicagu menda ne bolj uspešnih, kakor so češka v Cicero in pa na naši "west side", v lawndalskem okraju.

Stavbinaška in posojilna društva, ali kakor jih označujemo v splošnem sedaj, "hranilna in posojilna", so v krizi, ki je nastala leta 1929, silno trpela in mnoga utonila v nji, kakor nesto bank.

Tudi znano Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo, ki ima svoj urad na 2634 South Lawndale Ave., je bilo zelo prizadeto. Toda se je nevarnosti likvidacije otelo in je sedaj na zdravi poti navzgor. Tajnik te naše lokalne gospodarske ustanove Donald J. Lotrich pravi, da so glavne težkoče premagane, čemur dokaz je to, da so člani deležni čezdalje višjih dividend. Te znašajo sedaj od 3 do 5% na leto, kar je že nekaj, če upoštevamo, kako težko se je bilo treba vodstvu boriti, da jo je otelo pred nevarnostjo likvidacije in s tem člane pred izgubami. Res, da ne morejo vsi dobiti svojih vlog čim jih žele, toda zajemčena jim je varnost, da dobe vse, to je, dolar za dolar, in dividende po vrhu.

Delničarji razreda vlog "E" so dobili za minulo polovico leta 3%, torej več, kakor plačujejo banke. Ostali delničarji pa so deležni še večjih.

Vse, kar Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo želi je, da člani trud odbora in posebno še tajnika Lotricha upoštevajo, da potpne, če ni kdo z vsem zadovoljen, kar se dogaja lahko povsod, in pomagajo v agitaciji za pridobivanje novih vlagateljev. Mnogo jih je letos in lani že pristopilo.

Predsednik našega hranilnega in posojilnega društva je Josko Oven, tajnik, kot že omenjeno, Donald J. Lotrich, blagajnik pa Anton Trojar. Torej možje, za katere se lahko zanesete. Za pojasnila vprašajte osebno ali pa telefonično v uradu. Telefon je Lawndale 2344. **Član direktorija.**

Na naslov R. Stauta

West Allis, Wis. — Pričakovani smo, da pride čas, ko bo urednik Obzora Rado Staut spoznal, da je v milwaški in okoliški naselbini ob svojem prihodu zavzel napačno taktiko, s katero ni mogel uspeti, zanesel pa je v njo boj, ki je pod njegovim vodstvom napravil napredni stvari veliko škode.

Pričakovani čas je sedaj tu. Dne 1. julija to leto je Rado Staut razposlal pismo, v katerem naziva tudi člane društev SNPJ "cenjeni sobratje in sestre". Obrnil se je nanje za podporo v prid svoje radio ure. Želi, da bi mu prispevala zanj po \$5 na mesec najmanj skozi pol leta, torej vsako društvo \$30. Pravim, da se je obrnil tudi na društva SNPJ, dasi ni član te jednote, vrh tega pa jo mrzi in ji je skušal s svojimi napadi in taktiko škodovati kolikor bi največ mogel. Torej je ta človek tudi zelo drzen v svojih novih poskusih dobiti oporo za svoje namene zlepa, ker jo zgrda ni mogel.

Ali sedaj na ta način skuša preslepiti ljudi, da bi pozabili, kako je nam nasprotoval in pobijal napredne ideje, sejal prepir v dramske in pevске zборе, v društva Sloge in v druga, samo če je mogel? Vse, kar je bilo naprednega in idealističnega, bi bil rad uničil, samo da bi on ribaril v kalnem. Hvalil je na vse pretege kar ni bilo hvale vredno in sopal priznanja onim, ki so mu sledili in pomagali delati škodo. Samo da bi bilo po njegovi volji in njegovemu podvzetju v korist, drugo pa če vse h... vzame.

Res je pridobil gotove častihlepne ljudi in premotil nekaj drugih, da je s pomočjo te klike delal razdor in škodoval naprednemu elementu na kulturnem, društvenem in političnem polju, ampak zmagati ni mogel. Pevskega zbora, ki mu je bil najbolj trn v peti, ni mogel uničiti in podporni organizacije, v kateri je hotel postati diktatorski vodja, si ni mogel podvreči.

Danes tudi nas vabi v svoj krog in nas naziva s "cenjeni sobratje..."

Gre mu za obnovitev radio-ure, ki jo je vsled nezadostne podpore od strani oglaševalcev moral opustiti. Zato naj mu sedaj pomagajo društva. Pravi, da bodo s tem podpirala slovensko kulturo, pomagala širiti krasno slovensko pesem, ob enem pa bodo deležna "brezplačnih naznanil" za svoje prireditve in si s tem "prihranila na oglaševalskih stroških".

Ampak naprednega članstva in njih društev ne bo premotil. Ostali bomo na straži in pridružujemo se nam tudi oni, ki so prej začasno sledili uredniku Obzora.

Tako je prišel čas obračunavanja z njim za škodo, ki jo je storil.

"Cenjeni bratje in sestre" se zelo lepo sliši, ampak kadar pridejo take besede od človeka, ki je mislil o nas vse kaj drugega kot pa da smo mu "cenjeni bratje in sestre", vemo, s kom imamo opravka tudi če je taktiko spremenil. Ni mu verjeti, pa tudi če besede še tako spremeni, ker mu teče voda v grlo. Ker vemo, koliko je napredni stvari in naselbini zlega storil, tudi vemo, da ne zasluži usmiljenja. Brez njegove radioure bomo lahko prebili in zato tudi pogodb z njim ne bomo podpisovali. Nobene podpore ne damo takemu sebičnežu, ki je mislil, da bo ugnal v kozjiri tvoj vsa napredno strujo.

Joseph Radelj.

Angliji zmanjkuje kruha

Vsled vojne so v Angliji čezdalje bolj prisiljeni hraniti tudi s kruhom. Kemiki angleške živilske industrije so napravili uspešne poskuse s primesmi, ki vsebujejo potrebne redilne snovi. Tako dobe Angleži "vitaminski kruh", ki bo baje "revolucioniral" vso pekarsko stroko.

IZ KANSASA

Prejšnja leta sem opazoval na poletnem potovanju obširna pšenična polja in žetev, ki je bila ta čas v polnem zamahu. V prvi letos sem pa videl, da so farmarji na srednjem zapadu, in menda tudi drugod, pričeli v večjem obsegu sejati lan, ker je zanj pač boljši trg. Porabijo le zrnje, stebla pa puste kar na njivi. Krasen je pogled na 40 akrov z lanom posejane zemlje, kadar je v cvetju. Zdi se ti kot da gledaš v plavo morje.

Tukaj ne poznajo teric in predvira ter romantike, ki je s tem v zvezi, ki se opeva v slovenskih pesmih. Ampak, ko sem bosopetec tekal za kravami in nosil bodočo srajco in še bolj robate hlače iz domačega platna, se mi ni zdelo prav nič romantično.

Kansas City je prva postaja. Sešel sem se z odborom ondodnega hrvaško-slovenskega pevskega in tamburaškega zbora, da se pogovorimo, da pridejo na priredbo kansaške federacije SNPJ na Labor Day v Frontenac in nastopijo v programu. Zaradi precejšnje daljave so zapreke glede transportacije, toda upanje je, da bomo tudi to premostili.

Po nekaj opravkih v Chicagu za naš pogrebni zavod smo pozno popoldne odinili proti Clevelandu, kamor smo z upravnikom Proletarca in njegovo ženo srečno prikrmarili njegov "Laffayet" proti jutru. Da ni treba buditi sladko spečih ondodnih rojakov, smo poiskali Euclid Beach hotel, ki pa je bolj podoben kompanijskemu "boarding house" kje na zapadu, kakor pa hotelu. Po parurnem spanju sem stopil na jezersko obalo, kjer sem srečal poleg par čikaških sodrugov tudi "kanadske vojake", namreč cele roje debelih in dolgoropih komarjev. Meni so se zdeli bolj podobni kačjim pastirjem kot pa kanadskim vojakom. Sicer pa niso tako hudi kot zglejajo.

Kot "pravi" ameriški Slovec, sem se tudi jaz, prišedši iz starega kraja, najprvo ustanovil v Clevelandu. Zato se vselej počutim še nekoliko bolj domačega, kadar obiščem to mesto, dasi se je od takrat skoro vse spremenilo. Ko smo se v letu 1903 včas peljali v "Kolavork" (Collinwood) "štopat", smo se vozili z ulično železnico po preri, kjer je bilo videti le tu in tam osamelo farmo. Zdaj je vse to gosto naseljeno mesto Cleveland.

Človek čita o raznih naših priredbah in zborovanjih po naselbinah, pa se želi osebno spoznati s temi aktivnostmi in naprednimi sodrugi in sodružicami. In zbor JSZ je nudil lepo priliko, da smo se sešli in segli v roke.

Priredbe ob večerih za časa zborovanja so pač ugrajale vsem udeležencem. Saj so to bile izrazito delavske priredbe, ljudi z enakimi idejami in cilji.

Ze dalj časa me je zanimala toliko opisana izletniška farma clevelandskih društev SNPJ. Dasi imamo v okraju od koder prihajam farme z vsemi naravnimi krasotami, semčnato drevje, travo zeleno in drugde neizogibne pritlikline kot komarje in kače, "žigarje" in podobne naravne "dobrote", se mi je vendar pikniški prostor clevelandskih društev SNPJ zelo dopadel. Ker sem do grla sit dolgočasne nepregledne ravnine, je naredil lep hriboček, ki se dviga na prostoru name toliko ugodnejši vtis. Prostor že zdaj odgovarja potrebam, toda sčasoma bodo to še bolj uredili za prvovrstni pikniški prostor, kamor bodo radi zahajali clevelandski rojaki na razvedrilo in oddih. Ker se mesto razširja, bo tudi pikniški prostor čimdalje bližje mestu.

Da smo bili zunanji posetniki zbora deležni najboljših potrežbe in vljudnosti, ni treba še posebej poudarjati. "Kvartirmohar" Milan me je odprmil k s. Andy Božiču (kovaču) na 169. cesti. Prijazni ljudje, krasne igrice in duhteči nageljni Mrs. Božičeve so bili vzrok, da sem se tam prav domačega počutil. Iskrena hvala!

"Zmagovalcev" in "premagancev" na tem zboru nisem videl. Kajti težko je nam bilo vsem, ko smo razpravljali glede samostojnosti JSZ in potem z večino glasovali za ta korak. Zavedali smo se, da tisti, ki so glasovali za, kot tisti, ki so bili proti, imamo vsi najboljšo namene koristiti socialističnim idejam. Kljub sklepu, da se Zveza osamosvoji, bomo lahko med našim ljudstvom v Ameriki vseeno vršili ravno tisto delo za socializem kot do zdaj, četudi se bo Zveza formalno zavzemala bolj za kulturno in prosvetno delo kot za politično. **A. Shular.**

DAN SNPJ v Ohio

Cleveland, O. — Dvomim, da bo kje to poletje slovenski dan tako izrazit, kakor v nedeljo 28. julija na izletniškem prostoru SNPJ v Clevelandu. To bo namreč v resnici dan največje slovenske podporne organizacije SNPJ — to je, vseh njenih federacij in društev v tej državi. Veliko gostov pa pride tudi iz sosednih držav.

Vabimo tudi vse druge rojake, da pridejo in medsebojno negujejo dobrohotnost in skupnost in s tem koncem konca koristijo vsemu, kar je med nami skupne vrednosti.

V začetnem stavku pravim, da "dvomim", če bo kje "večji slovenski" dan, nego bo 28. julij v Clevelandu. Moram tistopopraviti. Nikjer ne bo večje, razen mogoče SNPJ Day na Labor Day v Pennsylvaniji. Zato pride v nedeljo v Cleveland tudi mnogo rojakov iz Penne, ker vedo, da jim bomo iz Ohia obisk vrnil.

Ohijski dan SNPJ je vreden, da ga posetite, prvič, ker zastopa organizacijo, katere ima prvenstvo med nami, drugič, ker je napredna in aktivna v akcijah socialnega značaja, in tretjič, ker predstavlja sodelovanje za napredno stvar. **J. P.**

Zamorska razstava v proslavo 75-letnice osvoboditve

V čikaškem kolizeju na So. Wabash Ave. je bila 4. julija otvorjena razstava pod imenom American Negro Exposition. Posvečena je 75-letnici osvoboditve zamorcev v Zed. državah izpod telesnega suženjstva. Zaključena bo na Labor Day 2. sept. K financiranju razstave je pomagala zvezna vlada, država Illinois in čikaška občina. Kdor ima priliko, naj jo obišče, ker se bo na nji poučil o marsičem iz življenja in zgodovine ameriških zamorcev.

KQNEC SVOBODNEGA DELAVSKEGA GIBANJA V EVROPI

(Nadaljevanje s 1. strani.) panje. Namreč vero v Rusijo. Nikakor ne morejo verjeti, da je pakt med njo in Hitlerjem resničen. Pa je resničen, dasi v Moskvi ne računajo na njegovo trajnost. Zato je oboroževanje v Rusiji pospešeno kakor da se bo vsak hip zapletla v vojno. Res ima z Nemčijo nenapadalen pakt sklenjen za deset let, toda tako obveznost se lahko prav tako zavreže kakor se jo sklene. Ljubitelji demokracije se seveda tudi v sedanji tragediji Evrope ne zanašajo na Rusijo, pač pa imajo trdno vero, da pride doba, v kateri bo triumfirala demokracija svobodnih narodov in socializem.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois**

Razprava o reorganiziranju J. S. Z.

ČLANSTVU J. S. Z. V RAZMOTRIVANJE

V moji prvi razpravi o "reorganizaciji" JSZ, ki je bila objavljena v Proletarcu dva tedna pred zadnjim zborom, sem omenil, da se vsi nekam izogibamo diskuziji o bodočnosti naše zveze. Razlog za to je najbrže v tem, ker se je temu vprašanju izogibala tudi eksekutiva skoro tik do zbora in ni prišla pred delegacijo z nobenim načrtom.

Ko je nekaj tednov pred konvencijo izvolila odsek, da izdelava kak načrt za reorganizacijo, in ko je ta odsek podal poročilo na izredni seji, je bilo takoj razvidno, da je eksekutiva zelo razsajena. Večina je bila proti Zaitzovemu načrtu, na katerega sem bil prvotno tudi jaz prišel kot član posebnega odseka. Ko pa sem videl razpoloženje večine članov eksekutive in slišal mnenje nekaterih "rank in fajlerjev" kluba št. 1 in tudi par zunanjih odmevov, sem sprevidel, da načrt sodruha Zaitza ni nobena solucija tega problema, marveč lahko postane usoden za JSZ in prej ali slej tudi za Proletarca, ker zadnji je odvisen od prve.

Tako sem prišel do zaključka, da je treba poiskati neko drugo pot, ki bi ohranila ne le enotnost naših vrst, to je zvezi ohranila vse članstvo, marveč našemu pokretu dala celo razmah. Naj poudarim, da je to naša kardinalna potreba, če ne moremo iti rakovo pot še v večji meri kot zadnja leta in nekake dne v doledni bodočnosti izgniti kot organizirana socialistična skupina slovenskih delavcev v Ameriki. Zveza s svojim sedanjim številom ne more riskirati nobene izgube članstva, posebno pa večje ne, ali pa ga potisniti v stagnacijo. V prvem kot v drugem slučaju to pomeni smrt. Mogoče se komu ta ugotovitev zdi preveč pesimistična. Rečem naj samo to, da bom jaz najbolj vesel, če se zgodi obratno, "ako tudi članstvo na splošnem glasovanju sprejme predlog sodruha Zaitza. Ampak računati moramo z dejstvi.

In kaj so ta dejstva? Kolikor jaz poznam razpoloženje članstva v raznih večjih in aktivnih klubih, na primer v Chicagu, Milwaukeeju, Waukeganu, Detroitu, Clevelandu in Collinwoodu, je bodisi večina ali pa zelo velika manjšina proti odstopu zveze iz stranke. In po zboru sprejeti predlog ne pomeni v jedru nič drugega kot to, ne glede kako ga odevamo v fraze o "reorganizaciji".

In kaj pomeni to za bodočnost našega gibanja? V življenju sem se naučil to, posebno pa zadnja leta od notranjih stranknih bojov, da v svobodni in demokratični organizaciji kot je socialistična, v tem primeru zveza, se ne da nekaj posiliti članstvu po goltancu. Kjer ima član večje interese v organizaciji, na primer pri podpornih ali v unijah, ne bo odstopil tako hitro ali pa postal je mrtev član, ako mu kaj ne ugaja. Pri delavski politični organizaciji pa drugače. In to posebno se v današnjih dneh, ko na delavskem političnem obzorju ni nobene svetle točke.

V našem primeru jaz vidim tole situacijo: Ako članstvo odobri sklep zbora, bo zveza potisnjena v defenzivo. Tisti člani, ki so odločno proti pretiranju organskih stikov JSZ s stranko, bodo v najboljšem slučaju postali resignirani, v najslabšem pa bodo zapustili naše vrste. Aktivni člani, posebno agitatorji po naselbinah, bodo pa morali odbijati očitke, da niso več socialisti, ker JSZ in oni ne spadajo v ameriško socialistično stranko.

In kaj naj stori agitator proti takemu in podobnim očitkom? Rabil bo lahko troje vrste argumentov: 1) da v Ameriki sploh ni nobenega socialističnega gibanja več oziroma, da je brezpomembno; 2) da smo mi vseeno lahko socialisti, če spadamo v stranko ali ne in 3) da smo izstopili iz stranke vsled tega, ker je majhna in socialistične vrste razkrojene, mi pa bomo sedaj lažje delali za združenje socialistično orientiranih elementov ali za organiziranje novega delavskega političnega gibanja. Rabil bo lahko še četrti argument, češ, da mi v politiki ne štejemo nič in da se zanimamo izključno sami zase, za aktivnosti v naših lastnih mejah.

Vsi ti argumenti so zelo nelogični in v njih je zapopadla tudi čudne vrste "socializem". Ne bom jih analiziral, marveč rečem le to, da sami sebi bijejo v obraz. In vendar jih sem pa tam slišimo od lastnih sodrugov! In sedaj, če zveza odstopi od stranke, bodo še toliko bolj potrebni v lastno obrambo in opravičevanje. Koliko taki argumenti zaležejo pri razumnemu človeku, da ne govorimo o nasprotnikih, si lahko vsakdo sam predstavlja.

To je perspektiva ali izgled JSZ kot jaz vidim situacijo, ako stopi v veljavo sklep zbora. In ob taki perspektivi bo težko kaj novega graditi. V resnici bo zveza stala pred vprašanjem, kako to obdržati, kar imamo. Ako bi bila ogromna večina članstva enotna glede odstopa, potem bi bili še izgledi, toda s paraliziranjem velike manjšine, in sicer nekaterih najbolj aktivnih in poštvalnih članov, pa ta korak lahko postane usoden za naše gibanje.

Zaitzev načrt sicer določa, da bo zveza podpirala ameriško socialistično stranko v kampanji in tudi drugače. Ampak, če se vi ločite od stranke vsled tega, "ker je ni več", "ker nič ne pomeni," katero "vodijo le otroci, neodgovorni in nespособni ljudje," je tako stališče nelogično. Na drugi strani pa je to tudi priznanje, da naše gibanje ne more živeti v svojem lastnem zelniku, kar nekateri med nami zadnja leta tako pridno propagirajo, marveč se mora moralno naslanjati tudi na zunanje, to je na ameriške socialistične sile, dokler imajo slednje kaj zamaha.

In socialistična stranka, majhna kakor je po številu članstva, ima neprimerno večji vpliv na ameriško javno in delavsko življenje kot ji ga nekateri naši krogi prištevajo, ker jim je radi tega ali drugega razloga postala trn v peti. To dejstvo je priznalo več kapitalističnih dnevnikov v uvodnih člankih ob njeni zadnji konvenciji — listi, ki se čisto nič ne strinjajo s socialističnim programom. Če bi zadnja leta mi tako pridno ne sejali nezaupanja med našim delavstvom do ameriškega socialističnega gibanja, katerega zastopnica JF socialistična stranka, kar je do danes priznavala tudi Socialistična internacionala, tedaj bi tudi zveza ne bila toliko nazadovala.

Ampak mi imamo to čednost, da na vsako strankino hibo posvetimo s povečevalnim steklom pred čim širšo javnostjo. To čednost je najti posebno pri onih sodrugih in bivših sodrugih, ki najbolj delujejo za odcepitve zveze od stranke. Te besede so mogoče trde, toda so na mestu. S tako taktiko ne bomo prišli nikamor drugam kot v popolno stagnacijo in pogin. Vendar pa se čutimo toliko superiorne, da pravimo, da ne maramo nositi kozlov, ki jih drugi streljajo, v tem primeru socialistična stranka. To pravimo, ker sami sebe ne znamo kritično analizirati in najti ter odstraniti lastne hibe.

Kar se tiče strankine anti-vojne resolucije, ki na zboru JSZ ni igrala nobene vloge v debati razen pri par delegatih, tudi ni tako proketo "bedasta," kakor jo nekateri kritiki prikazujejo. Kolikor se Francije tiče, se je kritika te resolucije glede buržvaznih držav, žal, do pičice uresničila. In v slučaju poraza Anglije se bo uresničila tudi tam, ne glede kako to nas boli. Vidi se mi, da so tisti, ki na tihem ali pa glasno propagirajo ameriško oboževanje intervencije v Evropi, bolj bedasti — da rabim njih lastni izraz — kakor pa je ta strankina resolucija, s katero se sicer tudi jaz nisem toliko strinjal, da bi bil glasoval zanj. Strinjam se, da bomo sedaj lažje delali za združenje socialistično orientiranih elementov ali za organiziranje novega delavskega političnega gibanja. Rabil bo lahko še četrti argument, češ, da mi v politiki ne štejemo nič in da se zanimamo izključno sami zase, za aktivnosti v naših lastnih mejah.

tervencionistom vedno pripravljeno zagovarjati. Naj se povrnem k našemu najbolj kritičnemu vprašanju. Uverjen sem, da je zbor napravil najbolj pameten korak s sklepom, s katerim je poslal to vprašanje članstvu in diskuzijo in referendum. Če pred zborom nismo hoteli gledati v obraz našo bodočnost, moramo pa zdaj. In motrimo to vprašanje s stališča splošnih interesov našega gibanja, ki predstavlja 35 let neumornega dela naših najbolj delavcev in agitatorjev na polju politične in razredne prebuje naših priseljencev, kakor tudi pri podpornih in kulturnih društvih in v zadrugah. Sedaj gre za bodočnost tega dela, katerega moremo vršiti uspešno le tedaj, ako ne omrtvičimo naših vrst. V resnici bi morali gledati, da v naše vrste poženemo novetga soka življenja, novega upanja in determinacije.

Ali bomo to dosegli, če članstvo odobri konvencijski sklep? Vse okoliščine, vsi izgledi govorijo proti. Kaj naj storimo?

Moj načrt mogoče ni najboljši za reorganizacijo našega pokreta, vendar ima to dobro stran, da na eni strani skuša in tudi omogoča ohranitev tega, kar imamo, to je enotnost naših vrst. In naj se poudarim, da je to naša kardinalna potreba. Na drugi strani pa tudi omogoča razmah naših sil z ustanovitvijo delavskih klubov Prosvetne matice, ki je med našim naprednim delavstvom zelo popularna ustanova. Seveda, samo sprejetje načrta na papirju je lahko le prazna gesta. Potrebna je dobro začrtana aktivna kampanja, ki sklepe, pa bil ta ali drugi, da meso in kri. To pa je mogoče le, če smernice doper odziv med delavstvom. Če so smernice dobre in če je vodstvo sposobno in energično, bo tudi odziv. Za vsak argument, da bi ta načrt škodoval Prosvetni matici, lahko navedem boljše proti argument. Ti delavski klubi tudi ne predstavljajo nobene dualnosti, marveč bi bili le dopolnilni in ojačanje našega gibanja.

V slučaju, če se pa večini ta načrt ne zdi praktičen in hoče na vsak način pretrgati organ-

sko zvezo z ameriškim socialističnim gibanjem, bi se pa meni zdelo veliko bolj dalekovidno in pametno, ako se res izvede popolna reorganizacija JSZ in ne samo odstop od stranke.

Odstop od stranke je po mojem mnenju opravičljiv le tedaj, ako smo prepričani, da ni izgledov za reorganizacijo ameriškega socialističnega gibanja, in to bodisi v območju sedanje stranke ali pa s kreiranjem popolnoma novega gibanja. In če ne vidimo takih izgledov — jaz jih vidim — tedaj to pomeni, da tudi JSZ nima nobene bodočnosti. Brez obnove ameriškega socialističnega gibanja je usojena na pogin tudi JSZ, pa naj bo pridružena stranki, ali pa če je samostojna — še prej v slednjem slučaju. Brez širšega moralnega zaledja bo hiral in hiral, ali pa se bo morala preosnovati. To je izkušnja tudi bivše finske socialistične federacije, ki se je preosnovala v Finsko-ameriško ligo za demokracijo, kakor je bilo razvidno iz poročila v Proletarcu pred konvencijo.

In če je slednje resnica, to je, da je ameriško socialistično gibanje usojeno na pogin, kar bo postalo bolj jasno v prihodnjih par letih, tedaj bi bilo po mojem razumu veliko boljše, če reorganiziramo JSZ v delavsko zvezo, kakor sem že zadnjič priporočal, in jo naslonimo na ameriško unijsko in združeno gibanje. Naj ponovno poudarim: sama zveza, brez zaslombe na ameriško socialistično ali unijsko gibanje, ne bo živela v svojem zelniku, moralno in ideološko izolirana. Rešila je ne bo niti kultura in "kultura", kakor ti srbo-hrvaških prosvetancev. In razredno zavedni delavec, ki se brani vezi z razredno zavednimi delavci drugih narodnosti, ki imajo enaka načela in principe, je po mojem mnenju čuden svetnik.

Zadnji zbor o tej strani vprašanja, o taki reorganizaciji, sploh ni razpravjal niti z besedico, dasi je po mojem prepričanju to veliko boljše način in vsebuje veliko več možnosti za obstanek in nov razmah našega gibanja kakor pa sprejeti načrt, ki se lahko izkaže kot usodna napaka. In dasi zbor ni

o tem razpravljal, lahko to stori eksekutiva in izdela svojo iniciativo ter jo predloži članstvu z obema ostalima predlogoma vred. Eksekutiva pa bo to lahko storila le, če članstvo pove svoje mnenje v prihodnjih tednih. Anton Garden.

Proti zavijanjem dejstev o Marksovem geslu in mednarodnosti

Johnstown, Pa. — Vprašanje, če JSZ ostane v soc. stranki, ali pa postane samostojna, je torej po sklepu zadnjega zbora, ki se je vršil v Clevelandu, zopet pred članstvom. Vzroki, ki so dovedli do tega problema, so, vsaj upam, nam vsem znani. Vendar opažam, da bi nekateri sodrugi radi te vzroke zakrili, dasi so pred nami kot na dlani. Ti vzroki so tako žalostni, da se staremu sodrugu, ki je imel do pred leti vso vero v soc. stranko, gabi pisati o njih.

Da se oglašam je vzrok to, ker nekateri sodrugi zavijajo dejstva in hočejo z napačnimi pretvezami doseči, da članstvo JSZ še naprej sledi onim, ki vodijo amer. soc. stranko v neizogiben prepad. Za boljše uspeh pri tem prizadevanju rabijo Marksove besede, "delavci vseh dežel, združite se", češ, mi pa naj se razdružimo! Resnica je, da ko bi prišel Karl Marks danes spet med nas, bi se razjokal, toda ne nad ostimi, ki žele, da gre JSZ samostojno po Marksovih naukih, ampak zjokal bi se nad tistimi, ki so na konvenciji soc. stranke v Washingtonu aprila to leto obrnili hrbet sodrugom v Franciji in Angliji in s tem tudi Marksove nauku, "delavci vseh dežel, združite se in držite skupaj!"

Tista resolucija je postavila Francijo, Anglijo in Nemčijo v eno vrsto, češ, vse so onake. Tepite se kolikor bočete, nam je vseeno, kdo zmaga, Francija ali Anglija, ali pa Hitler in Mussolini. Vseeno je torej, če zmaga država, v kateri je za delavca vsaj malo svobode in demokracije, ali pa če zmaga država z okrutno diktaturo, kot je Hitlerjeva. To je žalostno dejstvo zadnje konvencije am. soc. stranke, in rad bi vedel, kdo more najti v tem kaj marksizma, na katerega se sklicujete.

Odkar sem postal socialist, pa do letošnjega aprila, nisem nikdar in nikjer skrival svojega prepričanja. Danes me vsakdo lahko spravi v zadrego, če me vpraša, ali sem tudi jaz tiste vrste socialist, ki mu je vseeno, če zmaga Hitler?

Rad bi vedel, kakaj oni, ki danes pišejo o potrebi združevanja, niso imeli nobene grajalne besede pred štirimi leti, ko so "militanti" takorekoč izrinili "stare gardo" iz soc. stranke — torej razdružili soc. stranko. Pišejo, da gremo z odcepitvijo "izpod rdeče marele" pod "rumeno". Jaz pa pravim, da je "marela", ki jo nosi Norman Thomas, spremenila barvo. Ni več rdeča, ker je zavrgla mednarodnost in ker ne vidi razlike med evropskimi vladami, kakor so bile prošlega aprila. Zato bi v resnici šla JSZ z odcepitvijo izpod rumene zopet pod rdečo "marelo".

Francije in Anglije ni škoda, je smisel pisanja in resolucije izpod Thomasove marele. V svoji politični plitkosti niso pomislili, kam bodo v bodoče bežali politični preganjenec onih dežel, ki jih vlada diktatura. Takih izrazov bi med "socialisti" ne smelo biti. Zato ponovno trdim, da je "rudeča marela" S. P. spremenila barvo.

Argumentirajo, da se boče z osemstojitvijo JSZ odlomiti vejo od debila. Hm, ako bo šlo v am. soc. stranki tako naprej še eno leto, kot gre zadnjih par let (nazaj namreč), pa ne bomo imeli več debila. Kje bo ostala potem veja JSZ ko debilo odpade? Ali bo obvisela v zraku? Mar ni boljše, če si poiščemo trdnih tal sami poprej predno se zruši debilo?

Pri klubu št. 5 JSZ imamo nekaj članov, ki so pionirji v socialističnem gibanju. Kdo ne pozna (vsaj po imenu) Franka Podboyja, Jakoba Gabrenjo, Antona Gabrenjo in A. Vidriča? Tem se ne more očitati, da so se ustrašili dela in stro-

škov za soc. stranko, dokler je uspevala in bila upanje vseh socialistov. Današnje mišljenje omenjenih in drugih je v bistvu tole: Mi pri JSZ nismo poklicani biti takorekoč v ospredju soc. stranke (kar se je marsikdo dogodilo), pač pa je to naloga Američanov. Niti ni naša

dolžnost delati pokoro za grehe in zmore drugih.

Delujmo samostojno kot dobri socialisti, dokler se ameriški delavci ne dvignejo na noge ter uredijo in ojačajo socialistično stranko tako, da bo odgovarjala duhu časa. John Langerholc.

DR. MIRKO KUS-NIKOLAJEV:

NAŠA MRŽNJA

Veseli me, da so stvari, ki jih sovražim. J. W. Goethe.

Še nedavno (1932) je napisal Henri Lefebvre: "V prihodnjih petdesetih let ne bodo postavljali problemov človeka." V tej zablodi so živeli in še živijo mnogi socialisti. Opirajoč se na dva noga na "materialno stvarst" so skeptično opazovali duševno problematiko človeka, kakršna je bila v zadnjih dveh stoletjih. Osnovna sila človekova se jim ni zdelo važna, — verjeli so rajši v zgodovinski mehanizem, ki naj izbrusi novega človeka.

In tako je ostal človek brez pomoči na potu razvoja, ko so naj planili barbari ter ga s stisnjenimi pestmi tolkli po obrazu. Pohod barbarov je zadnja beseda današnje civilizacije. Klugey, ki jih je l. 1933 kričala mladina po berlinskih ulicah: "Plujemo na svobodo!" l. 1922 v Rimu se ni bilo slišati. Kakšna neki bodo gesla, ki bodo padala leta 1944 v kateremkoli daljnem mestu sveta? — So to samo besede? Ne! To je program, ki mu sledi dejanje!

Je človeški rod res že toliko izčrpal svoje moralne sile, da brezčutno podlega barbarskim sugestijam duševnega suženjstva? — Ne! Toda ljudje so utrjeni, zapušeni, razočarani. Udušile so jih razmere. V svojem personalističnem manifestu piše Emanuel Mounier: "Le delo, ki ni gol napor in proizvajanje dobrin, — le znanost, ki ne služi koristi, — le umetnost, ki neče biti udobnost, — in le osebno življenje, posvečeno neki višji duševni stvarnosti, so v stanju, vreči sebe pezo mrtve preteklosti in ustvariti res nov red!"

Podčrtavam besede: "osebno življenje, posvečeno neki višji duševni stvarnosti..." Ali kdo se je v zadnjih petdesetih letih, ko so zanikavali "problem človeka", brigal za tako življenje? So sploh smeli zanikavati človeka v času, ko je bil njegov problem najbolj krvav?

V socializmu bi prav za prav morala biti osredotočena in strnjena vsa človekoljubna stremjenja, ki so tako bleščeče predstavljala "problem človeka" v vsej njegovi preteklosti. Socializem se ni mogel in se ne more izčrpati v materialnih zadevah človeka, — ker sicer bi ga izgubil. In danes, ko je človek popolnoma neuravnotežen ter

izgubljen, mu mora socializem nuditi pomoč in moralno oporo. Socialistično človečanstvo je danes edina sila, ki se lahko upira barbarskim vpadom. Brez te sile bo človek brezpopojno podlegel barbarom in bo, dasi še tako premeten, postal plen njihovega divjštva. Problem današnje družabne stvarnosti bi najlažje označili takole: **človečanstvo proti barbarstvu.** Človekoljubje mogoče še ni našlo svoje končne oblike, še se spreminja, — toda v nečem se je ustalo; borilo se bo za človeka in se odreka vseh obzirov proti vsakemu, ki človeka ponižuje. Današnja človečanstvo je borbeno in protibarbarsko.

Opustilo je sentimentalne tradicije starih zgolj solzavih človekoljubnih sanjarij in bo držalo samo njegove pozitivne strani. Ljudje so le tisti, ki se smatrajo za ljudi. Barbari niso ljudje, ker to ne želijo biti. Zaradi tega se novi človekoljubi ne boje priznati: "So stvari, ki jih sovražimo!" — In jih je tudi res treba sovražiti!

Iz "Svobode".

Milwauski delavski dnevnik spet spremenil lastnika

Po smrti V. L. Bergerja so nastali za socialistični dnevnik Milwaukee Leader slabi časi. Nova uprava je poskušala s spremembami v lastništvu in v politiki, a dnevnika pod starim imenom vseeno ni mogla oteži, zato so mu dali novega. Končno so ga prevzela unije AFL in ga izdajale pod imenom The Milwaukee Evening Post. V sredi julija so ga unije dale delavcem v tiskarni in v uradu, ki so se organizirali v posebno tiskovno družbo. V svoji izjavi pravi, da dnevnik ostane liberalen, da bo neodvisen in posvečen borbi za človeške pravice in načelom bolj udobnega življenja.

Polandech's Yugoslav-American Radio Broadcast every Saturday, 3 to 4 P. M. Station WHIP, 1480 kilocycles. (First Station on your dial.)

BARETINCIG & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRISTOPAITE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00
Ustanovljajte nova društva.
Deset članovic je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

